

ЗМІСТ

Вступ	3
Тема 1. Оцінка сучасного стану фінансового забезпечення функціонування підприємств. Основи фінансів суб'єктів господарювання	5
Тема 2. Розрахунково-касове обслуговування підприємства у комерційному банку	38
Тема 3. Організація банківського кредитування суб'єктів господарювання	49
Тема 4. Страхування ризиків виробників сільськогосподарської продукції	62
Тема 5. Оподаткування підприємств	73
Список рекомендованої літератури	95
Додатки	

ВСТУП

Навчальна фінансова практика є складовою частиною навчального процесу і важливою умовою підготовки майбутніх фахівців з фінансів аграрного сектору України. Під час практики здійснюється закріплення теоретичних знань та практичних навичок, набутих студентами в процесі навчання.

Метою навчальної практики є поглиблення теоретичних знань з питань фінансів підприємств та фінансової діяльності суб'єктів господарювання, опанування механізму формування та розподілу фінансових ресурсів, набуття вміння ефективно управляти ними упродовж фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, а також формування навиків самостійної роботи з різними видами документів.

У процесі проходження навчальної практики студенти повинні ознайомитися з порядком відкриття підприємства, організації розрахунково-касового обслуговування, питаннями його оподаткування, кредитування та страхування ризиків.

Предмет навчальної практики – вивчення основ фінансової діяльності підприємства.

Завданнями навчальної практики є:

1. Вивчення організаційно-правових та економічних умов функціонування підприємства.
2. Організація фінансів підприємства.
3. Набуття навиків фінансових розрахунків, ознайомлення з первинними документами, які використовуються для складання фінансової звітності.
4. Опрацювання законодавчо-нормативних актів за основними напрямками фінансової діяльності підприємства і заповнення документів, що її регулюють.

У результаті проходження практики студент зобов'язаний:

знати: порядок реєстрації суб'єкта господарювання, вартість реєстрації фізичної особи підприємця, юридичної особи, перелік документів слід подавати для проходження державної реєстрації; принципи, законодавче забезпечення фінансових взаємовідносин підприємств з державою, страховими, банківськими установами та іншими суб'єктами господарювання; порядок організації кредитного процесу, методи погашення кредиту та сплати відсотків за користування ним; особливості страхового ринку України.

вміти: поєднувати специфіку форм власності підприємств, особливості виробничого процесу з кінцевими результатами господарської діяльності; вільно орієнтуватися в законодавчо-нормативному полі, що регулює фінансово-господарську діяльність підприємств; користуватися фінансовою звітністю підприємств в процесі здійснення аналітичної роботи; визначати кредитний рейтинг підприємства та відповідний рівень кредитного забезпечення кредитних зобов'язань; проводити порівняльний аналіз та вибір оптимального методу погашення кредиту та сплати відсотків; аналізувати основні показники роботи страхового ринку України, визначати страхову суму та розраховувати страхове відшкодування при отриманні господарст-

вом збитку; визначати суми податків, що сплачують сільськогосподарські підприємства та заповнення відповідних документів.

бути ознайомленим: із державним регулюванням законодавчої і нормативно-правової баз, які регламентують фінансові відносини.

набути навичок: заповнення документів, що необхідні для реєстрації підприємства та відкриття розрахункового рахунку у комерційному банку; заповнення первинних документів щодо кредитування підприємств (кредитне інтерв'ю, анкета позичальника, заява на отримання кредиту), складання договору застави, кредитного договору; укладання договору комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур, укладання договору автострахування (КАСКО), укладання договору ОСЦВВНТЗ; оформлення документів, що стосуються оподаткування підприємств.

Тема1

Оцінка сучасного стану фінансового забезпечення функціонування підприємств. Основи фінансів суб'єктів господарювання

Мета: дослідити основні тенденції розвитку підприємств України, місце і роль сільського господарства, оцінити рівень забезпеченості сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами та їх фінансовий стан. вивчити основи реєстрації суб'єктів господарювання, ознайомитись з правилами оформлення документів під час державної реєстрації суб'єктів господарювання різної організаційно-правової форми.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: фізична особа, юридична особа, КВЕД, основний вид економічної діяльності, єдиний державний реєстр, державний реєстратор, модельний статут

б) відповіді на наступні питання:

- 1) Яка частка сільського господарства у створенні ВВП країни?
- 2) Як можна охарактеризувати забезпеченість сільського господарства фінансовими ресурсами?
- 3) Який порядок реєстрації суб'єкта господарювання?
- 4) Вартість реєстрації фізичної особи підприємця, юридичної особи?
- 5) Який перелік документів слід подавати для проходження державної реєстрації?

2) вміти: узагальнювати статистичну звітність, оформлювати документи необхідні для державної реєстрації фізичної особи-підприємця, юридичної особи у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю, визначати код виду економічної діяльності.

Завдання 1.1. Провести аналіз структури валового внутрішнього продукту виробничим методом за видами економічної діяльності

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.1:

Одним з найважливіших показників системи національних рахунків є **валовий внутрішній продукт (ВВП)** країни, який характеризує результат виробничої діяльності резидентів у межах економічної території країни і вимірюється сукупною вартістю товарів та послуг, виготовлених ними для кінцевого використання.

Показник ВВП характеризує можливості економіки щодо забезпечення добробуту суспільства в трьох аспектах: ефективності розподілу виробництва на продукти проміжного та кінцевого призначення; структури кінцевого попиту (споживання, нагромадження, зовнішньоторговельне сальдо); первинних доходів. ВВП є також

основою вимірювання структури виробництва, міжнародних порівнянь якості життя, оцінки дефіциту державного бюджету, грошової емісії та ін. Головною особливістю ВВП є те, що він охоплює вартість тільки тих товарів і послуг, які вироблені на території даної країни.

Розраховується ВВП як у фактично діючих цінах, так і в цінах попереднього року, які дають змогу вилучити вплив цінового фактора на зміну обсягу ВВП і визначити темпи зростання (падіння) його фізичного обсягу. Для розрахунку ВВП використовують три методи: виробничий, розподільчий, кінцевого використання.

При розрахунку ВВП виробничим методом підсумовується додана вартість, яка створена всіма галузями економіки. При розрахунку ВВП розподільним методом підсумовуються всі види факторних доходів, а також не-прямі податки на бізнес. При розрахунку ВВП методом кінцевого використання підсумовуються витрати всіх економічних агентів, які використовують ВВП: домашніх господарств, фірм, держави та іноземців, які експортують товари з даної країни.

Таблиця 1.1

Валовий внутрішній продукт виробничим методом за видами економічної діяльності, млн.грн.

Види економічної діяльності	2010 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2010 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				

Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування				
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування				
Освіта				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги				
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок				
Надання інших видів послуг				
Валовий внутрішній продукт всього				

Таблиця 1.2

Структура валового внутрішнього продукту виробничим методом за видами економічної діяльності, %

Види економічної діяльності	2010 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2010 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				
Діяльність у сфері адміністративного				

та допоміжного обслуговування				
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування				
Освіта				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги				
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок				
Надання інших видів послуг				
Валовий внутрішній продукт всього				

Завдання 1.2. Провести аналіз основних параметрів розвитку підприємств України

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.2:

Основою створення ВВП є діяльність суб'єктів господарювання різних секторів економіки країни.

Господарський кодексом України визначено, що **під господарською діяльністю** розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність).

Згідно ст. 55 **суб'єктами господарювання** визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Крім того п.2 цієї статті визначено, що суб'єктами господарювання є:

- господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до [Цивільного кодексу України](#), державні, комунальні та інші підприємства, створе-

ні відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

У ст. 58 Господарського кодексу України зазначено, що суб'єкт господарювання підлягає державній реєстрації, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Відповідно до ст. 58 Господарського кодексу України діяльність незареєстрованого суб'єкта господарювання, який підлягає державній реєстрації, забороняється. Доходи, одержані таким суб'єктом, стягуються до Державного бюджету України у встановленому законом порядку.

Отже, реєстрація має виключне значення як юридичний факт, з яким пов'язується створення суб'єкта підприємництва.

Процедура проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, права та обов'язки суб'єктів у сфері державної реєстрації здійснюється відповідно до [Закону України](#) від 15.05.2003 №755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [70] та визначена у Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи.

Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців з Єдиного державного реєстру.

Суб'єктами ЄДРПОУ є юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться на території України та провадять свою діяльність на підставі її законодавства.

Проведемо аналіз кількості юридичних осіб за видами економічної діяльності.

Таблиця 1.3

Кількість юридичних осіб за видами економічної діяльності (на початок року)

Види економічної діяльності	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 р. у % до 2017 р.
Усього юридичних осіб				
Сільське, лісове та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				

Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування				
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування				
Освіта				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги				
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок				

Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності);
- спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами - суб'єктами співробітництва.

Таблиця 1.4

Визначення основних форм функціонування підприємств

Форма функціонування	Характеристика
Товариство	
Приватне підприємство	
Фермерське господарство	
Виробничий кооператив	

Згідно ст. 1 Закону України «Про господарські товариства» виділяють такі види товариств (рис. 1.1)

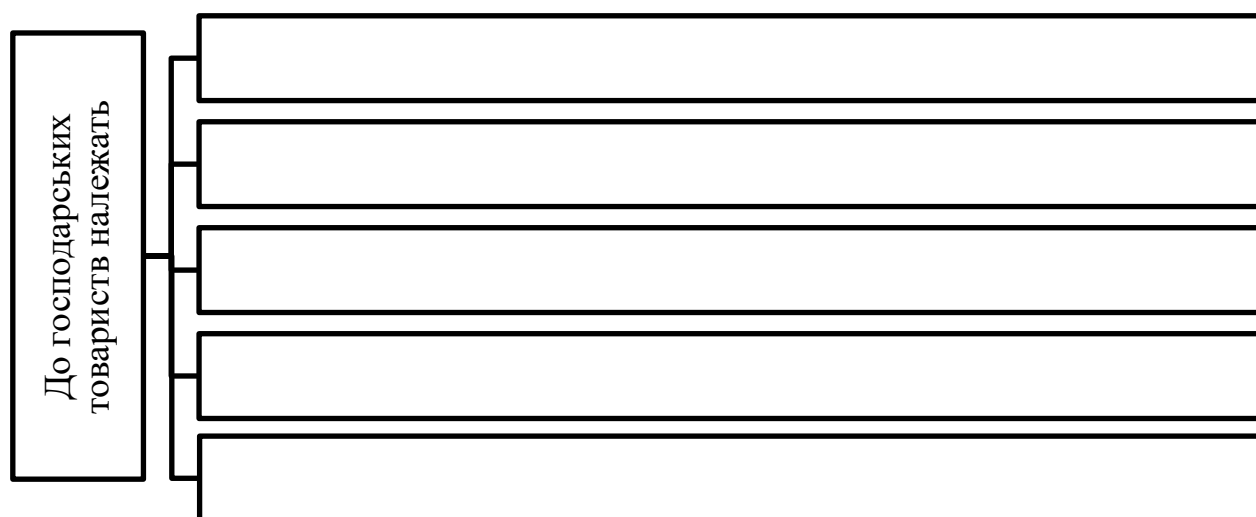

Рис. 1.1 Види господарських товариств

В Україні кількість діючих підприємств, які здійснювали діяльність станом на початок 2019 року складала ____ одиниць, з них :

- __% функціонували у формі товариств з обмеженою відповідальністю;
- __% - у формі приватних підприємств,
- __% - акціонерних товариств;
- __% - фермерських господарств,

___% - комунальних підприємств;

___% - державних підприємств,

___% - кооперативів.

Суб'єкти господарювання функціонують або як юридичні особи, або як фізичні особи-підприємці.

Згідно зі ст. 80 Цивільного кодексу України **юридичною особою** є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем і відповідачем у суді. Юридична особа може бути створена шляхом об'єднання осіб і (або) майна.

Юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.

Юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до статті 87 Цивільного кодексу. Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі модельного статуту в порядку, визначеному законом.

Фізична особа-підприємець – фізична особа (яка може мати українське громадянство, іноземне чи не мати його взагалі), що має повну цивільну дієздатність та здійснила реєстрацію відповідно до чинного законодавства України. При цьому займатися підприємницькою діяльністю така особа повинна виключно від **власного** імені, не створюючи юридичну особу.

Таблиця 1.5

Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності з розподілом на підприємства та фізичні особи-підприємці

Показники	2010 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2010 р.
Усього, тис. од.				
Підприємств: тис. од. %				
Фізичні особи-підприємці: тис. од. %				
Сільське, лісове та рибне господарство, тис. од.				
Підприємств: тис. од. %				
Фізичні особи-підприємці тис. од. %				

Трудові ресурси у процесі здійснення господарської діяльності є найважливішим елементом виробничого циклу. Розглянемо динаміку кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності.

Таблиця 1.6

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності, тисяч осіб

Види економічної діяльності	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Сільське, лісове та рибне господарство				
Промисловість				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщення й організація харчування				
Інші види економічної діяльності				
Всього				

Важливим показником, що характеризує розвиток економіки країни є рівень оплати праці. Для характеристики рівня оплати праці застосовують поняття номінальної та реальної заробітної плати.

Номінальна заробітна плата - це нарахована сума грошей, яку отримує найманий працівник як винагороду за свою працю, або грошовий вираз вартості праці.

Одиницею виміру номінальної заробітної плати є її погодинна ставка, розмір якої визначається співвідношенням попиту й пропозиції на сегментованому ринку праці. Реальна заробітна плата - це кількість товарів і послуг, яку можна придбати на номінальну заробітну плату за існуючого рівня цін і податків, або натуральний вираз ціни праці.

Таблиця 1.7

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності, грн.

Види економічної діяльності	2010 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2010 р.
Сільське, лісове та рибне господарство				
у т.ч. сільське господарство				
Промисловість				
з неї виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інші види				
Всього				

Інтеграційні та глобалізаційні процеси, що спостерігаються в умовах економічної нестабільності, визначають виняткове значення інвестицій для становлення та розвитку підприємств в Україні. Ефективне здійснення інвестиційної діяльності на сучасному етапі є основою розвитку економіки України, забезпечення можливості її інтеграції в європейський соціально-економічний простір, що в подальшому буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Капітальні інвестиції – витрати на придбання або виготовлення (створення) матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

До інвестицій у матеріальні активи належать інвестиції у житлові та нежитлові будівлі, інженерні споруди, машини, обладнання та інвентар, транспортні засоби, землю, довгострокові біологічні активи тваринництва та рослинництва, інші матеріальні активи.

До інвестицій у нематеріальні активи належать інвестиції у придбання або створення власними силами прав користування природними ресурсами та майном, програмного забезпечення та баз даних, прав на комерційні позначення, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав, патенти, ліцензії, концесії тощо.

Таблиця 1.8

Капітальні інвестиції та їх структура за видами активів у фактичних цінах

Види активів	2016 рік		2018 рік		2018 р. у % до 2016 р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Інвестиції у матеріальні активи					
житлові будівлі					
нежитлові будівлі					
інженерні споруди					
машини, обладнання та інвентар					
транспортні засоби					
земля					
довгострокові біологічні активи рос- линництва та тваринництва					
інші матеріальні активи					
Інвестиції у нематеріальні активи, у т.ч.					
програмне забезпечення та бази даних					
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, автор- ські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо					
Всього					

Важливим фактором є джерелами, за рахунок яких здійснені капітальні інвестиції.

Таблиця 1.9

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

Джерела фінансування	2016 рік		2018 рік		2018 р. у % до 2016 р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Всього, в т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету					
коштів місцевих бюджетів					
власних коштів підприємств та орга- нізацій					
кредитів банків та інших позик					
коштів іноземних інвесторів					

коштів населення на будівництво жи- тла					
інших джерел фінансування					

Таблиця 1.10

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності

Джерела фінансування	2016 рік		2018 рік		2018 р. у % до 2016 р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Сільське, лісове та рибне господар- ство					
у т.ч. сільське господарство					
Промисловість					
з неї виробництво харчових продук- тів, напоїв та тютюнових виробів					
Будівництво					
Оптова та роздрібна торгівля; ре- монт автотранспортних засобів і мотоциклів					
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність					
Тимчасове розміщення й органі- зація харчування					
Інші види					
Всього					

Економіка України розвивається не стільки на національних можливостях внутрішнього ринку, а скільки на можливостях міжнародних ринків. Орієнтація на зовнішні ринки є потужним стимулом розвитку національної економіки в умовах сприятливої зовнішньої кон'юнктури. Однак, орієнтація економіки України на пріоритетне обслуговування зовнішнього попиту робить вітчизняну економіку залежною від перманентних світових економічних криз, особливо в умовах сировинної орієнтації експорту та залежності від високотехнологічного імпорту.

Таблиця 1.11

Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2018 році

Розділи УКТЗЕД	Експорт		Імпорт	
	млн. дол. США	% до загального обсягу	млн. дол. США	% до загального об- сягу
Усього, у т.ч.				
за розділами УКТЗЕД				
живі тварини, продукти тваринного походження				
продукти рослинного походження				
жири та олії тваринного або рослинного походження				
готові харчові продукти				
мінеральні продукти				
продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості				
полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них				
шкури необроблені, шкіра вичинена				
деревина і вироби з деревини				
маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів				
текстильні матеріали та текстильні вироби				
взуття, головні убори, парасольки				
вироби з каменю, гіпсу, цементу				
перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння				
недорогоцінні метали та вироби з них				
машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання				
засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засо-				

би				
прилади та апарати оптичні, фотографічні				
різні промислові товари				
твори мистецтва				
товари, придбані в портах				

Завдання 1.3. Провести аналіз основних параметрів розвитку підприємств аграрного сектору економіки України

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.3:

Аграрний сектор є системоутворюючим в національній економіці України, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у певних межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток пов'язаних галузей національної економіки та впливає на розвиток сільських територій.

У сільському господарстві головним засобом виробництва, без якого не можливий сам процес виробництва продукції рослинництва й тваринництва є земля. Земля одночасно є предметом і засобом праці, а отже, і головним засобом виробництва. Вона значно визначає темпи розвитку й рівень ефективності сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 1.12

Структура сільськогосподарських угідь (на кінець року)

Види угідь	2010 рік		2017 рік		2017 р. у % до 2010 р.
	тис. га	%	тис. га	%	
Сільськогосподарські угіддя					
рілля					
сіножаті					
пасовища					
перелоги					
багаторічні насадження					

Основним параметром розвитку сільськогосподарського виробництва країни є

його обсяг, що оцінюється через розмір валової продукції, яка являє собою грошовий вираз усіх вироблених протягом певного періоду первинних продуктів землеробства і тваринництва, незалежно від того, спожиті вони у самих господарствах чи реалізовані за їх межами.

Таблиця 1.13

Аналіз продукції сільського господарства за категоріями господарств України
(у постійних цінах 2010 року; млн. грн.)

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Сільськогосподарські підприємства				
Продукція сільського господарства				
продукція рослинництва				
продукція тваринництва				
Господарства населення				
Продукція сільського господарства				
продукція рослинництва				
продукція тваринництва				

Таблиця 1.14

Динаміка виробництва сільського господарства за видами
(у постійних цінах 2010 року)

Види угідь	2010 рік		2018 рік		2018 р. у % до 2010 р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Продукція рослинництва					
культури зернові та зернобобові					
культури технічні					
картопля, культури овочеві та баштанні продовольчі					
культури плодові та ягідні, виноград					
культури кормові					
інша продукція рослинництва					
Продукція тваринництва					
сільськогосподарські тварини (ви-рощування)					
Молоко					
Яйця					

Вовна					
Інша продукція тваринництва					
Всього продукція сільського господарства					

У здійсненні виробничо-фінансової діяльності господарюючих суб'єктів бере участь велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і факторів виробництва. Мета будь-якого господарюючого суб'єкта – якомога ефективніше використати всі наявні фактори та отримати максимальний кінцевий результат. Таким чином, фінансові результати – це економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів виражений у вартісній (грошовій) формі. Окрім вартісного виміру результатів фінансово-господарської діяльності для користувачів інформації важливе значення мають відносні показники фінансових результатів – значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсотках) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу. Відносні показники на відміну від абсолютних величин дають змогу оцінити рівень отриманого прибутку (збитку) в розрахунку на одиницю затрачених ресурсів і дозволяють порівнювати ефективність функціонування підприємств з різними обсягами виробництва (розмірами).

Таблиця 1.15

Аналіз фінансовий результатів та рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Чистий прибуток, млн.грн.				
Підприємства, які одержали чистий прибуток				
% до загальної кількості				
фінансовий результат, млн.грн.				
Підприємства, які одержали чистий збиток				
% до загальної кількості				
фінансовий результат, млн.грн.				
Рівень рентабельності всієї діяльності, %				
Рівень рентабельності операційної діяльності, %				

Таблиця 1.16

Рівень рентабельності продукції сільського господарства в підприємствах, %

Види продукції	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у до 2016 р. +,-
Культури зернові та зернобобові				
Соняшник				
Буряки цукрові фабричні				
Культури овочеві				
Картопля				
Культури плодові та ягідні				
Виноград				
Молоко				
Велика рогата худоба на м'ясо				
Свині на м'ясо				
Вівці та кози на м'ясо				
Птиця на м'ясо				
Яйця курячі				

Завдання 1.4. Провести оцінку рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсам

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.4:

Забезпеченість фінансовими ресурсами є ключовим фактором здійснення господарської діяльності, а від їх структури залежатиме рівень фінансової стійкості підприємства та в кінцевому підсумку ефективність господарської діяльності.

Склад, структура і обсяг фінансових ресурсів обумовлені дією різних чинників, серед яких можна виділити організаційно-правову форму господарювання підприємства, галузева приналежність, фактичні розміри виробництва, фінансовий стан підприємства,ю можливості щодо залучення фінансових ресурсів з різних джерел, стратегічні і поточні цілі підприємства, його фінансова політика тощо.

Таблиця 1.17

Структура пасиву балансу підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Власний капітал, млн. грн.				
Питома вага власного капіталу, %				
Позиковий і залучений капітал, млн. грн.				
Питома вага позикового і залученого капіталу, %				
в т.ч. короткострокові кредити банків, млн. грн.				
Питома вага короткострокових банківських кредитів				
Баланс				

Відповідно до Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03. 2013 р. № 433 у формі 1 «Баланс» власний капітал включає:

- зареєстрований капітал - зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства;

- капітал у дооцінках - сума дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів;

- додатковий капітал - емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та інші складові додаткового капіталу;

- резервний капітал - сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

- нерозподілений прибуток;

- неоплачений капітал - сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу;

- вилучений капітал - фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Структура власного підприємств сільського, лісового та рибного господарства наведена у табл. 1.18.

Таблиця 1.18

Структура власного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Власний капітал, млн. грн., в т.ч.				
Зареєстрований капітал				
Питома вага зареєстрованого капіталу, %				
Додатковий капітал, млн. грн.				
Питома вага додаткового капіталу, %				
Резервний капітал, млн. грн.				
Питома вага резервного капіталу, %				
Нерозподілений прибуток, млн. грн.				
Питома вага нерозподіленого прибутку, %				
Неоплачений та вилучений капітал, млн. грн.				

Завдання 1.5. Провести оцінку фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.5:

Структура фінансових ресурсів є визначальною при формуванні певного рівня фінансової стійкості підприємства. Завдяки ефективному вирішенню питань забезпечення фінансової стійкості, підприємство має змогу адаптуватися до умов зовнішнього середовища, контролювати ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування і зменшити рівень фінансового ризику. Незадовільна структура фінансових ресурсів і, відповідно, низький рівень фінансової стійкості призводить до неплатоспроможності підприємства, зниження можливостей фінансового маневрування, зменшення темпів економічного розвитку, руйнування стратегічного потенціалу та виникнення загрози його фінансовій безпеці.

Таблиця 1.19

Динаміка показників фінансової стійкості підприємств сільського, лісового та рибного господарства

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. до 2016 р., +,-
Коефіцієнт автономії				
Коефіцієнт фінансової стійкості				
Коефіцієнт фінансування				
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу				
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами запасів				

Важливим етапом аналізу фінансових ресурсів є моніторинг зміни в динаміці величини фінансових ресурсів, що розміщені в активах. Це дозволяє оцінити швидкість та інтенсивність розвитку господарської діяльності відносно тих джерел за рахунок яких сформовані активи. Крім того від раціонального розподілу фінансових ресурсів залежить ефективність їх використання та результати господарювання.

Структура активів істотно залежить від специфіки виробничої діяльності, тривалості виробничого циклу, структури продукції.

Таблиця 1.20

Структура активів підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. у % до 2016 р.
Необоротні активи, млн. грн.				
Питома вага необоротних активів, %				
Оборотні активи, млн. грн.				
Питома вага оборотних активів, %				
Баланс, млн. грн.				

Головною ознакою активів є їх ліквідність, тобто швидкісна здатність підприємства трансформувати свої активи у грошову форму для покриття необхідних зобов'язань у відповідності із встановленими строками. Ця характеристика фінансового стану підприємства може розглядатися з двох позицій, а саме, як:

- час, необхідний для продажу активу;
- сума, отримана від продажу активу.

Для оцінювання ступеня ліквідності підприємств використовують різні відносні показники ліквідності, що різняться набором ліквідних засобів, які використовують для покриття короткотермінових зобов'язань. Залежно від того, які види оборотних активів приймаються у розрахунок, виокремлюють різні показники ліквідності. Найчастіше при оцінці ліквідності використовують коефіцієнт абсолютної, швидкої та загальної ліквідності (коефіцієнт покриття).

Таблиця 1.21

Динаміка відносних показників ліквідності підприємств сільського, лісового та рибного господарства

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2018 р. до 2016 р., +,-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності				
Коефіцієнт швидкої ліквідності				
Коефіцієнт покриття				

Завдання 1.5 Визначте порядок реєстрації суб'єкта господарювання, що планує займатись підприємницькою діяльністю; дайте визначення категоріям.

Таблиця 1.22

Порядок реєстрації суб'єкта господарювання

№ з/п	Етап
I	
II	
III	
VI	
V	
VI	
VII	

VIII	
IX	
X	

Фізична особа –

Юридична особа –

Ліцензування –

Патентування –

Статутні документи –

Статутний фонд –

Державна реєстрація суб'єкта господарювання –

Завдання 1.6 Ознайомитись з Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) – 2010 та електронним сервісом із заміни КВЕД – 2005 на КВЕД – 2010 (<http://kved.ukrstat.gov.ua/>), після чого визначте КВЕД за стандартом 2010 року для наступних напрямків діяльності (Табл. 1.2).

Таблиця 1.23

Визначення Коду виду економічної діяльності (КВЕД 2010)

№ з/п	Напрямок діяльності	КВЕД 2010
1	Вирощування зернових	
2	Вирощування баштанних культур	
3	Бджільництво, одержання меду та воску	
4	Вирощування та розве-	

Методичні вказівки до виконання роботи:

І. Порядок реєстрації юридичної та фізичної особи-підприємця.

Державна реєстрація юридичної та фізичної особи підприємця здійснюється у відповідності до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» № 755-4 від 15.05.2003 зі змінами та доповненнями.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців включає, зокрема:

- перевірку комплектності документів, які подаються державному реєстратору, та повноти відомостей, що вказані в реєстраційній картці;
- перевірку документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації;
- внесення відомостей про юридичну особу або фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру;
- оформлення і видачу виписки з Єдиного державного реєстру. (ст. 4 Закону)

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи - підприємця. (ст. 5)

За проведення державної реєстрації справляється реєстраційний збір у такому розмірі (ст. 10):

- десять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - за проведення державної реєстрації юридичної особи – 170 грн.;

- два неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - за проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця – 34 грн.

Кошти, одержані відповідно до цього Закону як реєстраційний збір, зараховуються до місцевого бюджету за місцезнаходженням юридичної особи або місцем проживання фізичної особи - підприємця.

Документом, що підтверджує внесення реєстраційного збору, є копія квитанції, виданої банком, або копія платіжного доручення з відміткою банку.

У разі подання електронних документів підтвердженням внесення реєстраційного збору є примірник електронного розрахункового документа, засвідченого електронним цифровим підписом.

Державний реєстратор після внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи - підприємця зобов'язаний сформувати реєстраційну справу.

Реєстраційна справа має реєстраційний номер, який присвоюється при внесенні запису про проведення державної реєстрації до Єдиного державного реєстру.

Єдиний державний реєстр – автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, складається з системи центрального рівня та автоматизованих робочих місць державних реєстраторів (АРМ), встановлених у 679 органах державної реєстрації.

Створення Єдиного державного реєстру забезпечило:

- формування інформаційного фонду з максимально повних, достовірних, захищених, оперативно обновлюваних даних про зареєстрованих юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців;
- передачу даних з Єдиного державного реєстру відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України для постановки на облік та зняття з обліку юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- отримання даних у порядку взаємообміну інформацією відомчих реєстрів органів статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України;
- оперативну видачу виписок, довідок, витягів з Єдиного державного реєстру; сумісність з іншими інформаційними системами України.

Єдиний державний реєстр створюється і ведеться спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації, який є його розпорядником та адміністратором.

Технічні та програмні засоби ведення Єдиного державного реєстру забезпечують:

- автоматизоване ведення еталона Єдиного державного реєстру;
- виконання в повному обсязі функцій адміністратора бази даних Єдиного державного реєстру (накопичення, аналіз даних, актуалізація даних, права доступу тощо);
- захист даних від несанкціонованого доступу;
- достовірність та повноту відомостей з реєстраційних карток;
- контроль за проведенням реєстраційних дій;
- зберігання відомостей про юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичною особою-підприємцем.

Єдиний державний реєстр функціонує з 1 липня 2004 року.

II. Визначення виду економічної діяльності підприємства та коду КВЕД.

КВЕД (коди видів економічної діяльності) – це задекларовані у процесі реєстрації (внесені до Єдиного державного реєстру) та зафіксовані у довідці статистичного управління основні 6 видів діяльності з тих, що відображені у статуті (засновницькому договорі).

Основний вид економічної діяльності - це визначальна ознака у формуванні та стратифікації сукупностей статистичних одиниць для проведення державних статистичних спостережень. Органи державної статистики розраховують основний вид економічної діяльності на підставі даних державних статистичних спостережень відповідно до статистичної методології за підсумками діяльності підприємств за рік.

З 1 січня 2012 року набула чинності нова редакція Класифікатора видів економічної діяльності, яка затверджена наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 року №457.

В зв'язку із викладеним, як зазначає Державна реєстраційна служба (лист-роз'яснення від 27.12.2011 року за №785-7-25-11), з метою вжиття всіх необхідних заходів щодо забезпечення своєчасного введення в дію КВЕД-2010 та усунення можливості виникнення у зв'язку із цим черг, що можуть ускладнити та вповільнити процес державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, рекомендовано:

- використовувати Сервіс для визначення кодів видів економічної класифікації за КВЕД-2005 та КВЕД-2010, який розміщено на головній сторінці офіційного веб-сайту Держкомстату (<http://kved.ukrstat.gov.ua/>);
- під час звернення до державного реєстратора щодо проведення будь-яких реєстраційних дій в ЄДР у відповідній реєстраційній картці зазначати відомості видів економічної діяльності за КВЕД-2010

III. Державна реєстрація фізичної особи, що має намір стати підприємцем.

Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем та має реєстраційний номер облікової картки платника податків, або уповноважена нею особа (далі - заявник) повинна подати особисто (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) або через уповноважену особу державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця (ф № 10) – додаток А 1;
- копію документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків; - ідентифікаційний код платника податків
- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця; - квитанція на суму 34 грн.
- нотаріально посвідчену письмову згоду батьків (усиновлювачів) або піклувальника, або органу опіки та піклування, якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю.

- У разі подання електронних документів нотаріально посвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника, або органу опіки та піклування, якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання провадити підприємницьку діяльність, надсилається державному реєстратору поштовим відправленням. При цьому державному реєстратору електронним документом надсилаються відомості про реквізити поштового відправлення та подається опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі.

- У разі подання державному реєстратору електронних документів фізичної особи до них додається електронний документ, що засвідчує повноваження особи, пов'язані з підготовкою електронних документів фізичної особи.

Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Якщо документи для проведення державної реєстрації подаються заявником особисто, державному реєстратору додатково пред'являється паспорт. Фізична особа, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідні органи державної влади, повинна особисто пред'явити державному реєстратору паспорт із відповідною відміткою. Уповноважена особа повинна пред'явити свій паспорт та документ, що засвідчує її повноваження.

У разі якщо для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомила про це відповідним органам державної влади, подаються електронні документи, до документів, передбачених частинами першою і другою цієї статті, додається копія сторінки паспорта з відповідною відміткою.

Документи, які подаються для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається поштовим відправленням) заявнику з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця вноситься до журналу обліку реєстраційних дій.

Державний реєстратор має право залишити без розгляду документи, які подані для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, якщо:

- документи подані за неналежним місцем проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця;
- документи не відповідають вимогам оформлення;
- документи подані не у повному обсязі.

Порядок проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця

1. Державний реєстратор без розгляду зобов'язаний перевірити ці документи на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця з використанням відомостей Єдиного державного реєстру.

2. За відсутності таких підстав державний реєстратор повинен внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації фізичної

особи - підприємця на підставі відомостей реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця. Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця є датою державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

3. Строк державної реєстрації фізичної особи - підприємця не повинен перевищувати два робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

4. Не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи - підприємця державним реєстратором видається (надсилається поштовим відправленням) заявнику виписка з Єдиного державного реєстру.

5. Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи - підприємця зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України повідомлення про проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру та відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця для взяття фізичної особи - підприємця на облік.

Підставами для відмови у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця є:

- невідповідність відомостей, які вказані у реєстраційній картці на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, відомостям, які зазначені у документах, що подані для проведення державної реєстрації;
- наявність обмежень на зайняття підприємницькою діяльністю, які встановлені законом, щодо фізичної особи, яка має намір стати підприємцем;
- наявність в Єдиному державному реєстрі запису, що заявник є підприємцем.

Відмова у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця з інших підстав не допускається.

IV. Державна реєстрація юридичної особи.

1) Резервування найменування юридичної особи

1. Юридична особа повинна мати своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму (крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів та установ) та назву.

2. Засновник (засновники) юридичної особи має право зарезервувати найменування юридичної особи строком на два місяці, а для відкритих акціонерних товариств - строком на дев'ять місяців.

3. Засновник (засновники) юридичної особи повинен вказати у заяві про резервування найменування юридичної особи повне найменування юридичної особи, під яким він (вони) мають намір її зареєструвати.

4. Для резервування найменування юридичної особи засновник (засновники) юридичної особи або уповноважена ним (ними) особа повинен подати (надіслати

рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору такі документи:

- заяву встановленого зразка про резервування найменування юридичної особи – Додаток Б1;

- документ, що підтверджує внесення плати за проведення резервування найменування юридичної особи.

5. Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення резервування найменування юридичної особи, якщо вони не передбачені частиною четвертою цієї статті.

6. Якщо документи для проведення резервування найменування юридичної особи подаються засновником юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється його паспорт.

Якщо документи для проведення резервування найменування юридичної особи подаються особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження.

7. Документи, які подані для проведення резервування найменування юридичної особи, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається рекомендованим листом з описом вкладення) засновнику юридичної особи або уповноваженій ним особі з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів для проведення резервування найменування юридичної особи вноситься до журналу обліку реєстраційних дій.

8. За проведення резервування найменування юридичної особи справляється плата в розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 34 грн.

2) Документи, що подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи

1. Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) або уповноважена ними особа повинні особисто подати державному реєстратору (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи (ф. 1) – Додаток Б2;

- примірник оригіналу або нотаріально засвідчену копію рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;

- два примірники установчих документів (Модельний статут);

- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи;

- інформацію з документами, що підтверджують структуру власності засновників

- юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб - власників істотної участі цих юридичних осіб.

2. У разі, якщо проводилося резервування найменування юридичної особи, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається

чинна довідка з Єдиного державного реєстру про резервування найменування юридичної особи.

3. У випадках, що передбачені законом, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається (надсилається) копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання.

4. У разі державної реєстрації юридичної особи, для якої законом встановлено вимоги щодо формування статутного фонду (статутного або складеного капіталу), крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається документ, що підтверджує внесення засновником (засновниками) вкладу (вкладів) до статутного фонду (статутного або складеного капіталу) юридичної особи в розмірі, який встановлено законом.

5. У разі державної реєстрації фермерського господарства крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю або копія Державного акта на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчена копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди.

6. У разі державної реєстрації юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру.

7. Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо вони не передбачені частинами першою - сьомою цієї статті.

8. Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються засновником юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється його паспорт.

Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження.

9. Документи, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається рекомендованим листом) засновнику або уповноваженій ним особі з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи вноситься до журналу обліку реєстраційних справ.

Тема 2

Розрахунково-касове обслуговування підприємства у комерційному банку

Мета заняття: оволодіти практичними навичками і вмінням відкриття рахунків у комерційному банку

Забезпечення заняття: 1. Закон України «Про банки і банківську діяльність»
2. Інструкція Національного Банку України «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті».
3. Інструкція Національного Банку України «Про порядок ведення касових операцій у народному господарстві України».
4. Інструкція Національного Банку України «Про безготівкові розрахунки в господарському обороті».

У результаті проходження практики студент повинен:

Знати: нормативно-правові акти, що регулюють відносини галузі безготівкового грошового обігу, при відкритті рахунків при веденні касових операцій.

Вміти: правильно застосовувати знання у практичній діяльності, могли чітко визначити нормативно-правові акти для конкретної ситуації, правильно оформлювати необхідні документи.

Завдання 2.1. Перед початком роботи необхідно ознайомитися з Постановою НБУ «Про затвердження Правил про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків», в якій визначається Порядок та умови відкриття рахунку в банку <http://uazakon.com/document/tpart06/isx06457.htm>

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

№117 від 31.12.93
м.Київ

Про затвердження Правил про порядок відкриття
розрахункових, поточних та бюджетних рахунків
в установах банків

Розглянувши проект Правил про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків, Правління П О С Т А Н О В Л Я Є:

1. Затвердити Правила про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків (додаються).

2. Надіслати Правила Республіканському банку Криму, регіональним управлінням Національного банку України та комерційним банкам для керівництва та ви-

користання в роботі.

3. Встановити, що з введенням цих Правил втрачає силу Інструкція про розрахункові, поточні та бюджетні рахунки, що відкриваються в установах Держбанку СРСР №28 від 30 жовтня 1986 року.

4. Зобов'язати комерційні банки в січні 1994 року справи з юридичного оформлення рахунків привести у відповідність з цими Правилами.

Голова правління

В.А.Ющенко

Затверджено постановою Правління Національного банку України № 117 від 31 грудня 1993 р.

Правила

про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків

І. Загальні положення

1.1. Розрахункові, поточні та бюджетні рахунки відкриваються юридичним особам та іншим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форм власності (надалі "підприємства") на умовах, викладених цими правилами та договором на кредитно-розрахункове обслуговування.

Договір на кредитно-розрахункове обслуговування складається за довільною формою і повинен містити реквізити сторін, номер та вид рахунків, мови відкриття та закриття рахунків, види послуг, що надаються банком, зобов'язання сторін, відповідальність за невиконання зобов'язань, інші положення за домовленістю сторін та умови, за яких договір може бути розірвано.

1.2. Розрахункові рахунки відкриваються підприємствам, що знаходяться на господарському розрахунку, володіють або наділені власними оборотними коштами та мають самостійний баланс.

1.3. Підприємствам, що мають філії, представництва, відділення та інші відособлені підрозділи не за місцем свого знаходження, на клопотання власника основного рахунку можуть бути відкриті розрахункові субрахунки для зарахування виручки та проведення розрахунків за місцем знаходження цих підрозділів.

1.4. Поточні рахунки відкриваються:

- організаціям та установам, що не мають ознак, вказаних у пункті 1.2 даного положення;

- філіям, представництвам, відділенням та іншим відособленим підрозділам підприємств;

- установам та організаціям, що знаходяться на державному бюджеті, керівники яких не є самостійними розпорядниками коштів, або на ім'я цих керівників;

- постійним уповноваженим різних громадських фондів;

- підприємствам, що приїхали на гастролі.

Пересувним підприємствам (зооцирк, цирк), у яких немає основного рахунку, відкривається поточний тимчасовий рахунок на загальних підставах. При переїздах таких підприємств справа з оформлення рахунку передається в установу банку за новим місцем

знаходження пересувного підприємства на підставі його заяви.

1.5. Бюджетні рахунки відкриваються підприємствам, організаціям та устано-

вам, яким виділяються кошти за рахунок державного або місцевого бюджету для цільового їх використання.

1.6. Розрахунковий, поточний та бюджетний рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства, або у будь-якому банку України за згодою сторін. Рахунки в установах банків за межами України відкриваються відповідно до встановленого порядку.

1.8. Операції з розрахунковими, поточними та бюджетними рахунками регулюються чинним законодавством України, нормативними актами Національного банку України, цими правилами та провадяться на підставі розрахунково-грошових документів встановлених форм.

1.8. Кожне підприємство може мати тільки один розрахунковий рахунок. Якщо підприємство має в установах банків депозитні рахунки, то кошти на такі рахунки перераховуються лише з розрахункового рахунку цього підприємства і після закінчення терміну зберігання повертаються на цей же розрахунковий рахунок.

1.9. Юридичною адресою власника рахунку вважається адреса, вказана у картці із зразками підписів та відтиском печатки, причому вона має відповідати адресі, вказаній у Статуті.

Про зміну юридичної адреси власник рахунку зобов'язаний в тиждневий строк заявити в письмовій формі установі банку, в якій знаходиться його рахунок.

1.10. Власник рахунку зобов'язаний виконувати чинне законодавство, нормативні акти Національного банку України та ці правила.

II. Оформлення відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків

2.1. Для оформлення відкриття рахунків підприємства подають установам банків такі документи:

- заяву на відкриття рахунку встановленого зразка. Заява підписується керівником та головним бухгалтером власника рахунку.

- якщо в штаті немає посади головного бухгалтера чи іншої службової особи, виконуючої обов'язки головного бухгалтера, заява підписується лише керівником;

- копію свідоцтва (рішення) про реєстрацію у виконавчому комітеті міської, районної в місті Ради народних депутатів, або в міській, районній, районній в містах Києві і Севастополі державній адміністрації за місцем знаходження підприємства, засвідчену нотаріально або органом, який видав свідоцтво (рішення) про реєстрацію;

- копію рішення про створення, реорганізацію підприємства того органу, якому надано таке право чинним законодавством, засвідчену нотаріально чи органом, який видав таке рішення;

- один з примірників належним чином затвердженого та зареєстрованого Статуту (положення).

Установа банку, в якій відкривається розрахунковий, поточний, бюджетний чи інший рахунок, ставить відмітку про відкриття такого рахунку на тому примірнику (оригіналі) Статуту, на якому стоять відмітки податкової інспекції та статистичного управління про реєстрацію підприємства в цих органах, після чого цей

примірник Статуту повертається власнику рахунку;

- картку із зразками підписів та відтиску печатки встановленого зразка.

При створенні філій та інших відособлених підрозділів подаються ті ж документи, що й при створенні відповідних юридичних осіб, а також клопотання цих юридичних осіб про відкриття рахунку.

Рахунок відкривається з письмового дозволу керівника установи банку на заяві про відкриття рахунку.

Якщо на момент відкриття рахунку юридична особа немає печатки, то до документів додається заява про користування рахунком без печатки до її виготовлення.

Рішення про створення не надається: організаціями орендарів, орендними підприємствами, селянськими (фермерськими) господарствами, підприємцями (без створення юридичної особи).

Замість рішення про створення господарськими товариствами, договірними об'єднаннями, товарними біржами установам банку надається нотаріально засвідчена копія установчого договору та нотаріально засвідчена копія протоколу загальних зборів про створення.

Колективні сільськогосподарські підприємства, товариства споживчої кооперації, профспілкові організації, релігійні організації (релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади) для відкриття рахунку подають копію рішення (протоколу) загальних зборів про їх створення, засвідчену нотаріально.

Орендні підприємства, крім вище вказаних документів, подають копію договору оренди, засвідчену нотаріально.

Статут для відкриття рахунків в установах банків не надається повним товариством, командитним товариством, селянським (фермерським) господарством, обласними, районними, міськими, міжрайонними, районними в місті центрами зайнятості, які входять до державної служби зайнятості, підприємцями (без створення юридичної особи).

Для відкриття тимчасових розрахункових рахунків господарським товариствам (в т.ч. банкам) для зарахування коштів, що вносяться для формування статутного фонду, подається заява про відкриття рахунку, підписана одним із засновників, якому загальними зборами доручено оформлення документів по організації товариства, та копія установчого договору, засвідчена нотаріально. Після реєстрації вказаних господарських товариств та надання статусу юридичної особи їм відкривається постійний розрахунковий рахунок, для відкриття якого додатково подається заява про відкриття розрахункового рахунку, один з примірників належним чином оформленого статуту, копія свідоцтва про державну реєстрацію, картка зразків підписів та відтиску печатки, заява (при необхідності) про користування рахунком без печатки до її виготовлення.

Рахунки юридичним та фізичним особам-нерезидентам відкриваються в порядку, передбаченому Національним банком України.

Для відкриття поточного рахунку представництву (бюро, агентство, контора та інші підрозділи) юридичної особи-нерезидента подається заява (ф.0401025);

свідоцтво про реєстрацію представництва в МЗЕЗ України; легалізований* витяг з торговельного реєстру країни перебування про реєстрацію підприємства як юридичної особи, чиє представництво засновується в Україні; легалізований Статут (положення) цього підприємства; рішення підприємства про відкриття представництва в Україні; легалізована довіреність на виконання представницьких функцій тієючи іншою особою; картка із зразками підписів.

Для відкриття поточного рахунку представництву іноземного банку надається заява (ф.0401025), свідоцтво про реєстрацію у Національному банку України, положення про представництво іноземного банку, погоджене з Національним банком України, довіреність на представника та картка із зразками підписів.

2.2. При відкритті хоча б одного з рахунків, передбачених цими правилами, банк зобов'язаний повідомити про це податкову інспекцію за місцем реєстрації власника рахунку в триденний термін. Копія повідомлення залишається в справі про відкриття рахунків.

III. Картка із зразками підписів та відтиску печатки

3.1. Картку із зразками підписів та відтиску печатки подають всі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності, незалежно від форм власності, яким відкриваються рахунки в установах банків.

3.2. Право першого підпису належить керівнику підприємства, якому відкривається рахунок, також службовим особам, уповноваженим керівником.

Право другого підпису належить головному бухгалтеру та уповноваженим на те ним особам.

Якщо посада головного бухгалтера не передбачена, старші бухгалтери користуються правами головних бухгалтерів, а якщо замість посади головного бухгалтера передбачена посада з іншим найменуванням (начальник фінансового відділу, фінансово-бухгалтерське управління та ін.), власник рахунку про це робить відмітку в картці із зразками підписів та відтиску печатки.

3.3. Особи, що мають право першого та другого підпису, вказуються в картці з зразками підписів і відтиску печатки при її складанні. Зразок підпису керівника включається в картку обов'язково.

Право першого підпису не може бути надано головному бухгалтеру та іншим особам, що мають право другого підпису.

Право першого підпису по рахунках колгоспів належить голові колгоспу, який може передовірити розпорядження рахунком своєму заступнику.

По рахунках юридичних осіб, що обслуговуються централізованими бухгалтеріями, право другого підпису належить головному бухгалтеру централізованої бухгалтерії та особам, ним уповноваженим.

По рахунах юридичних осіб та їх відособлених підрозділів, в яких не встановлено посаду головного (старшого) бухгалтера, право другого підпису може бути надано бухгалтеру, рахівнику. При відсутності в штаті таких посад керівник надає право другого підпису службовій особі, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. У цьому випадку в картці із зразками підписів та відтиску печатки ставиться відмітка про те, що в штаті відсутній рахівник.

По рахунках юридичних осіб та їх відособлених підрозділів, у штаті яких від-

сутні особи, яким може бути надане право другого підпису, а також підприємцям (без створення юридичної особи) в установу банку подається нотаріально засвідчена картка із зразком підпису тільки власника рахунку. Така картка може прийматися банком без відтиску печатки.

При відкритті поточного рахунку на ім'я керівника бюджетної організації, в штаті якої немає рахівника або іншого працівника, на якого можна покласти ведення бухгалтерського обліку, в картку із зразками підписів та відтиску печатки включається тільки зразок підпису керівника. У цьому випадку вищестояща організація при завіренні картки робить відмітку в графі, що відведена для зазначення посади, прізвища, підписів осіб, що мають право другого підпису, про відсутність у штаті працівників, яким може бути надано право другого підпису. Якщо картка завіряється нотаріально, то установі банку видається окрема довідка від вищестоящої організації про відсутність у штаті працівників, яким може бути надано право другого підпису.

3.4. У картку із зразками підписів та відтиску печатки обов'язково включається зразок відтиску присвоєної підприємства та їх відособленим підрозділам печатки (гербової чи негербової).

Використання печаток, призначених для спеціальних цілей, наприклад, "для пакетів", "для перепусток", не допускається.

При тимчасовій відсутності печатки тільки-но створеного підприємства, а також зв'язку з реорганізацією, зміною найменування чи підпорядкованості, відпрацьованістю чи втратою печатки керівник установи банку надає власнику рахунку необхідний строк для виготовлення нової печатки.

Комітети первинних організацій добровільних товариств, яким печатка не присвоєна, можуть користуватися печаткою вищестоящих організацій або печаткою тих організацій, при яких вони знаходяться. У зв'язку з цим у картці із зразками підписів та відтиску печатки в графі "Зразок відтиску печатки" повинен бути проставлений зразок печатки, якою буде користуватися первинна організація добровільного товариства.

3.5. Картка із зразками підписів та відтиску печатки повинна бути засвідчена. Вона засвідчується підписом керівника чи заступника керівника вищестоящої організації та печаткою вищестоящої організації або нотаріальною конторою, а в населених пунктах, де немає нотаріальних контор, - сільською, селищною, районною, міською Радою народних депутатів.

3.6. У випадку зміни чи доповнення хоча б одного підпису в рахунку подається нова картка із зразками підписів на всіх осіб, що мають право першого та другого підпису.

Якщо картка засвідчена вищестоящою організацією, що знаходиться в іншому місті, то при зміні керівника чи головного бухгалтера (службової особи, що виконує обов'язки головного бухгалтера) юридичної особи, якій відкрито рахунок, вищестояща організація може телеграфом повідомити про це установу банку, причому підпис керівника вищестоящої організації або його заступника засвідчується телеграфом. У цьому випадку нова картка із зразками підписів та відтиску печатки подається протягом 30 днів.

Якщо в новій картці, що подається у випадку зміни чинного повноваження підписів, підписи керівника чи головного бухгалтера юридичної особи залишаються колишні, то додаткового завіряння такої картки не потребується. Вона приймається за дозволяючим надписом головного бухгалтера установи банку чи його заступника після звірення ним підписів керівника та головного бухгалтера, що підписали картку, із разками їх підписів на картці, що замінюється. Стара картка зберігається у справі по оформленню рахунку.

При призначенні тимчасово виконуючого обов'язки керівника чи головного бухгалтера подається нова тимчасова картка тільки із разками підписів особи, тимчасово виконуючої обов'язки керівника чи головного бухгалтера, засвідчена вищестоящою організацією чинотаріально.

При тимчасовому наданні особі права першого чи другого підпису, а також при тимчасовій заміні однієї з осіб, уповноважених керівником чи головним бухгалтером відповідно, нова картка не складається, а додатково подається картка тільки із разками підпису тимчасово уповноваженої особи з значенням строку її дії та копія відповідного документа (протоколу, наказу та ін.), що підтверджує ці повноваження.

Ця тимчасова картка підписується керівником та головним бухгалтером, скріплюється відтиском печатки і додаткового засвідчення не потребує.

3.7. Картка із зразками підписів та відтиску печатки подається в установу банку в двох примірниках. Додаткові примірники можуть бути витребувані від власників рахунків, що мають у даній установі банку більше одного рахунку, якщо це необхідно за умов розміщення операційних підрозділів установи банку.

При цьому додаткові примірники засвідчуються головним бухгалтером установи банку або його заступником після звірення зосновним примірником картки. Такі додаткові примірники карток засвідчення вищестоящою організацією чи нотаріально не потребують.

У картці із зразками підписів та відтиску печатки вказується номер рахунку.

IV. Переоформлення та закриття рахунків

4.1. При переоформленні рахунку у зв'язку з реорганізацією (злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділення) подаються такі ж документи, що й при створенні підприємства.

При зміні найменування, що не викликано реорганізацією, а також при зміні підлеглості в установу банку подається заява власника рахунку, копія свідоцтва про ререєстрацію та зміни до установчих документів.

При зміні характеру діяльності власника рахунку подається один із примірників нового Статуту (положення).

Вказані документи повинні бути подані установі банку протягом місяця з дня перейменування чи зміни підлеглості.

При зміні найменування та підлеглості власник рахунку подає нову картку із зразками підписів та відтиску печатки.

Керівникам установ банку надається право звільняти власника рахунку від подання документів для переоформлення рахунку і проводити переоформлення власним розпорядженням, якщо зміна підлеглості чи зміна найменування впливає із законів України, рішень Кабінету Міністрів і є загальновідома.

4.2. При переоформленні рахунку на ім'я ліквідкому подається рішення про ліквідацію юридичної особи з зазначеним у ньому строком дії ліквідкому і завірена картка із зразками підписів і відтиску печатки ліквідкому, а у випадку відсутності такої печатки - з відтиском печатки тієї організації, яка створила ліквідком.

4.3. При передачі рахунку в іншу установу банку одночасно передаються за списком всі документи з оформлення рахунку, крім карток із зразком підписів та відтиску печатки. Передача здійснюється в 3-денний строк.

4.4. Розрахункові та інші рахунки закриваються в установах банку:

- а) на підставі заяви власника рахунку;
- б) на підставі рішення органу, на який законодавчими актами покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства;
- в) на підставі відповідного рішення суду або арбітражного суду;
- г) на інших підставах, передбачених договором між установою банку та власником рахунку.

4.5. Операції з розрахунковими (поточними) рахунками в установах банків можуть бути тимчасово припинені рішенням державних податкових інспекцій, судовими та правоохоронними органами у випадках, передбачених законодавчими актами.

Таким чином, відкриття розрахункового рахунку в установі банку здійснюється при наданні таких документів:

1. **Оригінал та копія свідоцтва про державну реєстрацію.**
2. **Копія зареєстрованого статуту, засвідчена нотаріально чи органом, який реєструє.**
3. **Копія установчого договору, засвідчена нотаріально чи органом, який реєструє (у разі наявності).**
4. **Документи, що підтверджують повноваження посадових осіб (протокол зборів товариства, наказ про призначення на посаду та ін.)**
5. **Оригінал та копія документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік (Форма 4-ОПП).**
6. **Повідомлення про реєстрацію платника страхових внесків в Пенсійному фонді України (копія та оригінал).**
7. **Оригінал та копія страхового свідоцтва, що підтверджує реєстрацію підприємства у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.**
8. **Оригінал та копія довідки про внесення підприємства до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.**
9. **Картки із зразками підписів та відбитком печатки підприємства, засвідчені нотаріально (два примірники). У разі відкриття валютного рахунку надається додатковий примірник картки (засвідчення нотаріусом не потребує).**
10. **Заява на відкриття рахунку встановленого зразку.**
11. **Договір банківського рахунку [зразок].**
12. **Копії паспортів та довідок про ідентифікаційні номери засновників з особистою завіркою.**

Завдання 2.2. Необхідно обрати установу банку в який створене підприємство

відкриє розрахунковий рахунок (на основі дослідження умов відкриття рахунків та вартості розрахунково-касового обслуговування).

Комерційні банки встановлюють плату за касове обслуговування бюджетних установ та організацій згідно з правилами, установленими Національним банком України.

Комісійні винагороди за розрахунково-касове обслуговування клієнтів викладені в тарифах, які затверджуються керівником установи банку та додаються до договорів на розрахунково-касове обслуговування. До комісійних винагород за розрахунково-касове обслуговування належать:

плата за відкриття, закриття поточних рахунків, переоформлення поточних рахунків у зв'язку з перереєстрацією;

плата за видачу довідок клієнтам;

плата за обслуговування в системі «Клієнт-Банк»;

плата за розрахункове обслуговування;

плата за видачу дублікатів виписок;

плата за відправлення спецв'язком платіжних документів на інкасо;

плата за видачу готівки;

плата за оформлення чекових книжок;

плата за перерахування на рахунок торговельної виручки клієнтам інших банків;

продаж векселів;

продаж різної бланкової продукції.

Аналіз тарифів банку здійснюється з метою вивчення конкурентоспроможності банку щодо їх рівня та можливості підвищення доходів банку через цінову політику.

Аналіз тарифів включає такі етапи:

визначення видів тарифів банку і банків-конкурентів;

порівняльний аналіз рівня тарифів банку з рівнем тарифів банків-конкурентів;

висновки щодо рівня тарифів банку: перебувають вони на верхньому, середньому чи нижньому рівні відносно конкурентів.

У банках діють окремі тарифи за банківські послуги, що надаються юридичним особам, і окремо за банківські послуги, що надаються фізичним особам. Тому аналіз рівня тарифів здійснюється в розрізі цих двох груп клієнтів.

Розмір плати банку юридичним особам за тимчасове користування коштів установлюється залежно від суми середньоденних залишків коштів на поточних рахунках клієнтів.

Тарифи на кожну послугу встановлюються відповідно до різних ознак операцій. Тарифи на розрахунково-касове обслуговування юридичних осіб у національній валюті враховують такі ознаки операції:

відкриття рахунків - тип рахунка, вид валюти;

закриття рахунка - причина закриття;

переоформлення поточних рахунків - причина переоформлення;

касове обслуговування - напрям руху грошей (прийняття, видача готівки);

умови замовлення суми готівки на видачу (в межах замовленої суми, без попереднь-

ого замовлення або за рахунок коштів, які надійшли в день видачі); суб'єкт операції (клієнт, не клієнт банку);

перерахування коштів із рахунків - від банку-контрагента (в межах однієї системи, за межами системи), вид розрахункових документів (на паперових носіях, в електронному вигляді), момент надання розрахункових документів у банк (протягом операційного часу, після операційного часу), характер коштів на рахунку платника (залишок на початок операційного дня, поточне зарахування коштів);

акредитиви в національній валюті - вид послуги (відкриття акредитиву, авізування акредитиву, за відмову від акредитива, закриття акредитива, перевірку документів за акредитивом, внесення змін до умов акредитива); місце депонування акредитива (в банку бенефіціара, в банку заявника акредитива).

Аналіз тарифів на надання послуг юридичним особам на переказування коштів у національній валюті проводиться детальніше, оскільки вони мають головне значення для клієнтів і банків.

Тарифи на переказування коштів можуть установлюватися у вигляді абсолютної плати за один документ або у вигляді відсотка від суми платежу. Банками перекази в межах однієї системи здійснюються, як правило, безоплатно. Перекази, документи на які надані в банк за межами операційного часу, так як і платежі за рахунок поточних надходжень, здійснюються за підвищеними тарифами. Тарифи на перекази можуть бути однаковими для всіх документів, а можуть відрізнятися для документів на паперових носіях і платежів через систему «Клієнт-Банк». Надання послуг через систему «Клієнт-Банк» здійснюється на підставі окремого договору.

Порівняння тарифів банку з тарифами банків-конкурентів проводиться за однаковими умовами переказів. Приклад порівняльного аналізу тарифів на переказування коштів юридичних осіб у національній валюті наведений у таблиці.

Таблиця 2.1

Тарифи на переказування коштів юридичних осіб у національній валюті

Назва операції	Банки-конкуренти			
	А	Б	В	
Абонентська плата за обслуговування за системою «Клієнт-Банк»				
Плата за розрахункове обслуговування протягом операційного часу:				
— за системою «Клієнт-Банк»				
— на паперових носіях				
Плата за розрахункове обслуговування після операційного часу:				
Проведення операцій за умови поточного зарахування коштів				

Відомості для порівняння можна отримати на сайтах:

http://www.aval.ua/personal/accounts/account_current/tariffs/

<http://www.ugpb.com/index.php?cmd=page&pid=99>

Завдання 2.3. Заповнити відповідні документи для відкриття розрахункового рахунку юридичної особи.

Бланки: <http://basa.tav.kharkov.ua/blank2.shtml>

Тема 3

Організація банківського кредитування суб'єктів господарювання

Мета: Ознайомлення з основними етапами процесу кредитування суб'єктів господарювання.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: банківський кредит, кредитний процес; кредитний рейтинг підприємства-позичальника; забезпечення кредитних зобов'язань; методи погашення кредиту та сплати відсотків за користування ним; кредитний договір, договір застави.

б) відповіді на наступні питання:

1) Інформаційне забезпечення кредитного процесу.

2) Оцінка внутрішньобанківського кредитного рейтингу підприємства – позичальника.

3) Розрахунок рівня забезпечення кредитних зобов'язань. Складання договору застави.

4) Вибір методу погашення кредиту та сплати відсотків. Складання кредитного договору.

2) вміти: заповнити первинні документи (кредитне інтерв'ю, анкету позичальника, заяву на отримання кредиту); провести аналіз фінансового стану підприємства; визначити його кредитний рейтинг та відповідний рівень кредитного забезпечення кредитних зобов'язань; скласти кредитний договір та договір застави; зробити порівняльний аналіз та вибір оптимального методу погашення кредиту та сплати відсотків.

Завдання 3.1. Ознайомитись з інформаційною базою кредитного процесу. Користуючись додатками В1, В2, В3, скласти заявку на отримання кредиту, кредитне інтерв'ю та анкету-позичальника.

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.1:

Процес банківського кредитування починається з аналізу інформації як з боку клієнта так і з боку банку. На основі аналізу літературних джерел та внутрішньобанківської документації інформаційне забезпечення кредитного процесу було класифіковано наступним чином (рис.3.1).

Відповідно до ст.56 ЗУ „Про банк і банківську діяльність”, кожен клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Інформація, що характеризує діяльність комерційного банку поділяється на інформацію, доступну для клієнтів банку та конфіденційну інформацію або банківську таємницю. Отже, позичальник має право отримати відомості про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан; перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів; інформацію про банківські послуги та їх вартість, а також право на консультації з питань надання банківських послуг.

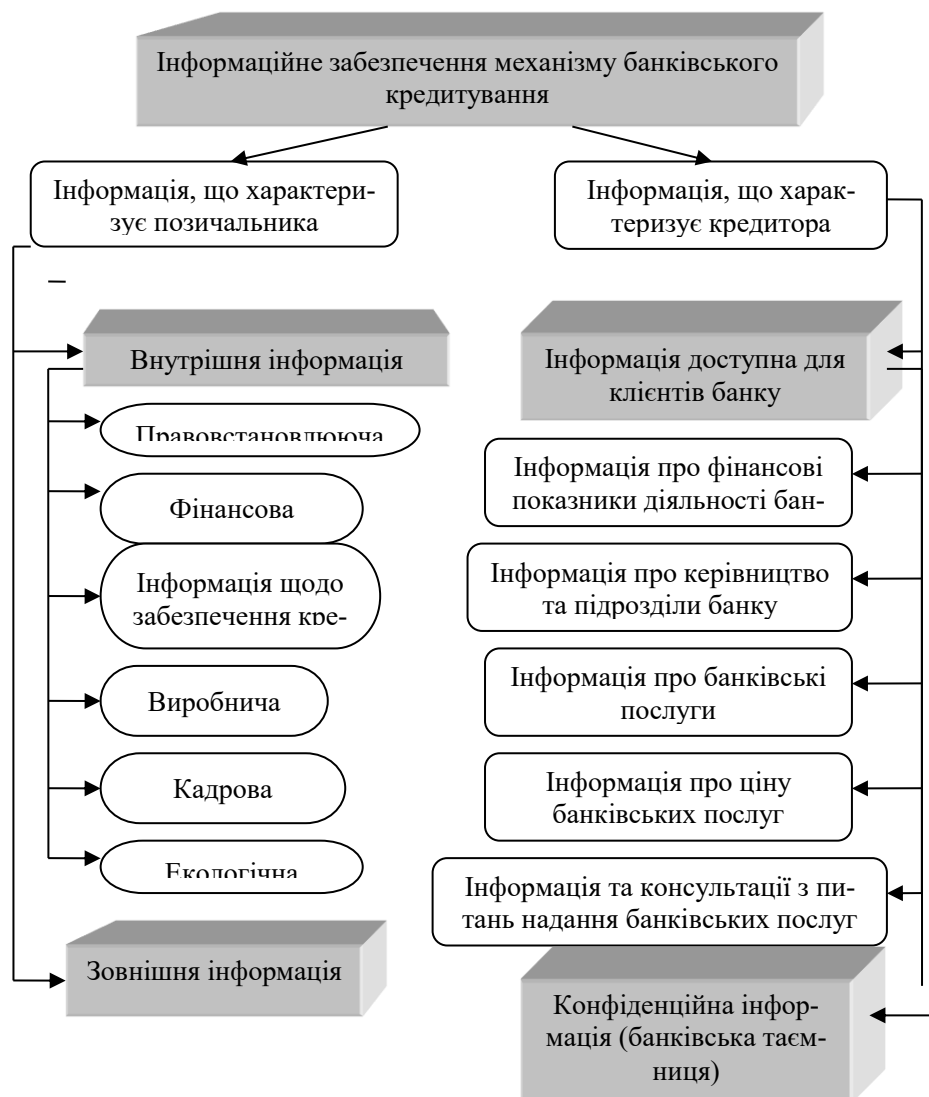

Рис. 3.1. Класифікація інформаційного забезпечення механізму банківського кредитування

У ст. 60 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» зазначено, що інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є банківською таємницею.

В свою чергу клієнт надає в банк пакет документів, визначений в ст. 346 Господарського кодексу України. Як видно з рис.3.1, інформація, що характеризує позичальника поділяється на зовнішню і внутрішню. Джерелами зовнішньої інформації можуть бути нормативно-законодавчі та інформаційні видання органів державної влади (збірники постанов Верховної Ради, указів Президента, постанов уряду, нормативних актів міністерств і відомств, статистичні збірники тощо); періодичні видання; спеціалізовані бази даних; економічні прогнози та аналітичні дослідження державних науково-дослідних та комерційних організацій.

Джерела внутрішньої інформації позичальника приведені в додатку В4.

Банки використовують переважно два методи одержання інформації про клієнтів: інтерв'ювання та анкетування. Кредитне інтерв'ю призначене для з'ясування загальної інформації про клієнтів, а також визначення суті проблеми, з якою звертається клієнт. На відміну від кредитного інтерв'ю, анкета клієнта комерційного банку призначена для одержання офіційної інформації відповідно до юридичних і звітних документів підприємства. Анкета формується за результатами здійснення початкової ідентифікації клієнта на етапі встановлення відносин з ним. Інформація, що міститься в анкеті, уточнюється в процесі вивчення клієнта в порядку, встановленому банком.

Завдання 3.2. На базі фінансової звітності оцінити кредитний рейтинг підприємства. Розрахунки оформити за допомогою нижче приведених таблиць 3.1-3.2. Для розрахунку використовувати методичні рекомендації та додатки В5-В7.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку фінансових коефіцієнтів

Показники	Базовий	Минулий	Звітний
1. Високоліквідні активи, тис. грн.			
2. Дебіторська заборгованість, тис. грн.			
3. Запаси, тис. грн.			
4. Оборотні активи, тис. грн.			
5. Основні засоби, тис. грн.			
6. Власний капітал, тис. грн.			
7. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.			
8. Поточні зобов'язання, тис. грн.			
9. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.			
10. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
11. Валовий прибуток, тис. грн.			
12. Чистий прибуток, тис. грн.			
13. Амортизація, тис. грн.			
14. Фінансові витрати, тис. грн.			
15. Валюта балансу, тис. грн.			

Таблиця 3.2

Розрахунок кредитного рейтингу позичальника-юридичної особи

Коефіцієнти	Базовий	Минулий	Звітний	Зважене значення коефіцієнтів	Бальна оцінка
1.1. Коефіцієнт загальної ліквідності					
1.2 Коефіцієнт поточної ліквідності					
1.3 Коефіцієнт миттєвої ліквідності					
2.1 Рентабельність основної діяльності					
2.2 Коефіцієнт валового прибутку					
2.3 Рентабельність активів (ROA)					
2.4 Рентабельність активів по ЕВІТ					
3.1 Період обігу короткострокового боргу					
3.2 Період обігу оборотних активів					
3.3 Період обігу основного боргу					
3.4 Період обігу дебіторської заборгованості					
3.5 Період обігу кредиторської заборгованості					
3.6 Період обігу запасів					
4.1 Коефіцієнт фінансової незалежності (левериджу)					
4.2 Коефіцієнт маневреності власних коштів					
4.3 Коефіцієнт достатності робочого капіталу					
4.4 Коефіцієнт питомої ваги власних оборотних активів у всіх оборотних активах					
4.5 Коефіцієнт покриття зобов'язань ЕВІТДА					
4.7 Коефіцієнт ділової активності					
4.8 Коефіцієнт зміни валового продажу					
ВКР загальний					
Рейтинг					

Висновок: _____

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.2:

Система управління кредитним ризиком займає вагомe місце у загальній структурі елементів механізму кредитування комерційного банку. Одним із напрямів зменшення або попередження індивідуального кредитного ризику є оцінка та моніторинг кредитоспроможності позичальників.

На рис 3.2 зображені етапи визначення внутрішньобанківського кредитного рейтингу підприємств, яку використовує «Укрсоцбанк».

Показники фінансового стану поділяються на 4 групи:

- показники ліквідності;
- показники ефективності;
- показники обігу;
- показники фінансової стійкості та зносу.

Об'єктивні фактори ризику аналізуються по наступним напрямам :

- управлінський персонал, організаційна структура, засновники;
- ділова репутація клієнта;
- діяльність клієнта;
- банківська/кредитна історія клієнта.

Рис. 3.2 - Етапи визначення внутрішнього кредитного рейтингу позичальника.

Структурний аналіз бальної оцінки внутрішнього кредитного рейтингу комерційного банку приведені в додатку В5.

Загальна бальна оцінка коефіцієнтного аналізу фінансового стану здійснюється за наступним алгоритмом:

1. Розрахувати значення кожного фінансового коефіцієнта за останні три звітні періоди.
2. Визначити зважене значення кожного фінансового коефіцієнта за формулою середньозваженої:

$$VALK_i = d1 * Val1 + d2 * Val2 + d3 * Val3, \text{де:}$$

$VAL K_i$ - зважене значення i -го фінансового коефіцієнту;

$d1, d2, d3$ - експертно визначена оцінка важливості значення коефіцієнту відповідно для: першого (останнього) звітного періоду - $d1$ (для розрахунку приймається на рівні - 70%); для другого звітного періоду - $d2$ (для розрахунку приймається на рівні - 20%); для третього звітного періоду - $d3$ (для розрахунку приймається на

рівні - 10%). $Val1$, $Val2$, $Val3$ - значення коефіцієнту відповідно в першому, другому та третьому звітному періоді.

3. Здійснити бальну оцінку зваженого значення кожного коефіцієнта, виходячи з критеріальних рівнів значеньта встановлених відповідних кількостей балів (додаток Б6).

4. Визначити загальну бальну оцінку коефіцієнтного аналізу фінансового стану (FinRate) шляхом додавання усіх зважених бальних оцінок значень фінансових коефіцієнтів:

$$Int FR = \sum VAL i, \text{ де:}$$

$IntFR$ - загальна бальна оцінка коефіцієнтного аналізу;

$VAL K_i$ - зважена бальна оцінка значення і-го фінансового коефіцієнту;

Відповідно до значення узагальненої бальної оцінки визначається рейтинг фінансового стану клієнта (Додаток В7):

Клас „А” - фінансова діяльність добра, що свідчить про можливість своєчасного виконання зобов'язань за кредитними операціями, зокрема погашення основної суми боргу та відсотків за ним відповідно до умов кредитної угоди; вище керівництво позичальника має відмінну ділову репутацію.

Клас „Б” - фінансова діяльність позичальника цієї категорії близька за характеристиками до класу „А”, але ймовірність підтримування її на цьому рівні протягом тривалого часу є низькою.

Клас „В” - фінансова діяльність задовільна. Одночасно спостерігається можливість виправлення ситуації і покращення фінансового стану позичальника; пропонується або надана застава є ліквідною.

Клас „Г” - фінансова діяльність незадовільна і спостерігається її нестабільність протягом року; є високий ризик значних збитків; ймовірність повного погашення кредитної заборгованості та відсотків за нею є низькою, проблеми можуть стосуватися стану забезпечення за кредитом. До цього класу належить позичальник банку, проти якого порушено справу про банкрутство.

Клас „Д” - фінансова діяльність незадовільна, є збитки; імовірність виконання зобов'язань з боку позичальника практично відсутня. До цього класу належить позичальник, що визнаний банкрутом в установленому чинним законодавством порядку.

Завдання 3.3. Провести розрахунок суми забезпечення кредитних зобов'язань у відповідності з кредитним рейтингом підприємства. За результатами розрахунків заповнити таблиці 3.3-3.4. Скласти договір застави (додаток . Для виконання завдання використовувати додатки В8-В10.

Таблиця 3.3

Розрахунок відповідного рівня забезпечення кредитних зобов'язань

Клас позичальника	Сума кредиту, тис. грн.	Основне забезпечення, тис. грн.	Додаткове забезпечення, тис. грн.	Загальна сума забезпечення, тис. грн.

Висновок: _____

Таблиця 3.4

Розрахунок обсягу основного та додаткового забезпечення кредитних операцій

Види забезпечення	Клас __, Σ кредиту _____ тис. грн.	
	основне	додаткове
1. Виробнича нерухомість		
2. Сільськогосподарська техніка: - до 10 років; - до 15 років	X	X
3. Устаткування до сільськогосподарської техніки: - до 10 тис. грн.. за одиницю; - вище 10 тис. грн.. за одиницю		
4. Вантажні автомобілі: - до 7 років; - до 10 років	X	X
5. Зерно на складі: - ліцензійному; - не ліцензійному		
6. Тварини на вирощуванні та відгодівлі	X	

Висновок _____

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.3:

З метою дотримання принципу забезпеченості банківського кредиту, зменшення ризиків та недопущення збитків від проведення кредитних операцій, комерційні банки використовують різні форми забезпечення (рис.3.3).

За рахунок основного забезпечення комерційні банки покривають кредитний ризик, тобто ризик непогашення суми кредиту та нарахованих відсотків за 3 місяці користування ним. Додаткове забезпечення в основному оформлюється з метою зменшення суми страхових резервів, що необхідно формувати під кредитну операцію.

З метою зменшення ризику неповернення кредиту в результаті зміни кон'юнктури ринку, сезонності та інших факторів, забезпечення виконання вимог постанови НБУ від 06.07.2000 № 279 (із змінами та доповненнями), в заставу, по можливості, приймається неоднорідне за призначенням майно, наприклад, в якості основного забезпечення - нерухомість та обладнання, а в якості додаткового забезпечення - товари в обороті, майнові права тощо.

Рис. 3.3.Класифікація видів забезпечення кредитних зобов'язань

Наявність в заставі 2-х та більше предметів застави надає можливість при інших рівних умовах розширити коло потенційних покупців та проводити звернення стягнення, в першу чергу, на більш ліквідне майно. Якщо заставодержатель зверне стягнення на одну річ (право), він зберігає право наступного на інші речі (права), що складають предмет застави (ст.20 Закону України «Про заставу»).

Враховуючи, що за рахунок заставленого майна Банк має право задовольнити свої вимоги за договором кредиту щодо погашення кредиту, процентів по ньому, штрафних санкцій та оплати послуг фірм-посередників по зберіганню, оцінці, переоцінці, реалізації застави і інших можливих витрат (ст.19 Закону України «Про заставу»), загальна вартість застави визначається в залежності від класу позичальника. (додаток В9).

Загальна заставна вартість майна, що пропонується в якості забезпечення визначається наступним чином:

Загальна заставна вартість = Загальна ринкова вартість окремого виду забезпечення x ставка дисконту.

Ставка дисконту відображає рівень ліквідності певного виду забезпечення (Додаток В10).

Чим нижче клас кредитоспроможності позичальника, тим більшою повинна бути сума забезпечення. У разі недостатнього обсягу забезпечення кредитних зобов'язань, сума кредиту коригується до такого рівня, при якому буде виконаний принцип забезпеченості кредиту:

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 1,5 (для контрагентів класу «А»)

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 1,9 (для контрагентів класу «Б»)

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 2,4 (для контрагентів класу «В»)

Основні умови забезпечення виконання зобов'язань за договором кредиту, права, обов'язки та відповідальність сторін визначаються у відповідних договорах, що забезпечують виконання зобов'язань (застави, іпотеки, поруки, гарантії), які оформляються відповідно до вимог чинного законодавства (додатки В12-14).

1) Перелік документів, необхідних для оформлення договору застави приведений у додатку В11.

Завдання 3.4.Провести порівняльний аналіз методів погашення кредиту та сплати відсотків (таблиці 5-7). Користуючись додатком В15 скласти кредитний договір на отримання банківської позики.

Сума кредиту _____ тис. грн.

Термін кредиту _____ міс.

Відсоткова ставка за кредит ____%

Таблиця 3.5

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків із використанням методу погашення рівними платежами

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у ____% річних, ціна кредиту складатиме _____ тис. грн., що від загальної суми становить ____%.

Таблиця 3.6

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків при застосуванні методу анuitетних платежів

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у ____% річних, ціна кредиту складатиме _____ тис. грн., що від за-

гальної суми становить ____%. Таким чином, відсоткова ставка по кредиту не змінилася, а відсотки по кредиту_____.

Таблиця 3.7

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків під час одноразового повернення кредиту з періодичною виплатою відсотків

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у ____% річних, ціна кредиту складатиме _____ тис. грн., що від загальної суми становить ____%. Таким чином, відсоткова ставка по кредиту не змінилася, а відсотки по кредиту_____.

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.4:

Важливим моментом при укладанні кредитного договору є вибір оптимального методу погашення основного боргу та сплати відсотків за використання кредиту.

В залежності від форми кредиту застосовуються наступні методи погашення основного боргу за кредитом та процентами:

- 1) рівними платежами, періодично – 1 (один) раз за період (місяць, квартал, півріччя, рік);
- 2) ануїтетними платежами, періодично – 1 (один) раз на місяць.
- 3) одним платежем (одноразово) на конкретну дату, яка вказана в кредитному договорі як кінцевий термін повернення заборгованості;
- 4) нерівними платежами, періодично, за індивідуальним (спеціальним) режимом (графіком) погашення;

1. При застосуванні *методу погашення рівними платежами*, сума основного боргу за кредитом для погашення визначається простим поділом суми кредиту на кількість періодів погашення (місяців, кварталів, років) в місяцях за термін кредиту-

вання. Кількість періодів погашення (в місяцях) та термін кредитування визначається продуктивним Порядком (стандартом).

Цей метод передбачає щомісячне повернення раніше обговореної, однієї самої частини кредиту та щомісячну виплату відсотків.

Величина чергового платежу по кредиту визначається за формулою:

$$V = \frac{PV}{n}$$

де PV – сума кредиту, тис. грн.;

n - кількість періодів погашення.

Величина чергового платежу по відсоткам визначається за формулою:

$$I = PV \times rate$$

де $rate$ – місячна відсоткова ставка по кредиту.

2. Перевагами *ануїтетного графіку* є те, що сума платежів в рахунок погашення кредиту та процентів на протязі всього періоду погашення є однаковою (постійною). При застосуванні цього методу дата погашення кредиту та процентів в кожному періоді (місяці) припадає на дату на яку припала дата видачі кредиту.

Ануїтетний платіж – це метод розрахунку по кредиту, що передбачає погашення кредиту щомісячними рівновеликими (за умови, що ставка кредиту незмінна) платежами, що містять в собі платіж по сплаті відсотків і платіж по поверненню кредиту.

Величина ануїтетного платежу по кредиту визначається за формулою:

$$P_{mt} = \frac{PV \times rate}{1 - \frac{1}{(1+rate)^n}}$$

3. *Одноразове повернення кредиту з періодичною виплатою відсотків* - це розрахунок по кредиту, що передбачає повернення кредиту у кінці строку і періодичні (як правило, щомісячні) виплати відсотків кредиту. Розрахунок відсотків за даним методом застосовується банками рідко, у виключних випадках, якщо позичальник отримує доходи стабільно, але нерівномірно.

Платежі по кредиту визначаються за формулою:

$$i = PV \times rate$$

4. *Метод погашення боргу нерівними платежами* застосовується, як правило, при кредитуванні позичальників з нерегулярними (сезонними) коливаннями виручки (валового доходу) від реалізації товарів (робіт, послуг) протягом останніх 4 кварталів (останнього року) в зв'язку з сезонністю господарської діяльності. Під нерегулярними (сезонними) коливаннями виручки (доходу) вважається зниження або збільшення обсягу виручки від реалізації за останні 4 квартали (поквартально) на 30% від середньорічної виручки (доходу) за останні 12 місяців. Виручка (дохід) від реалізації враховується на підставі «Звіту про фінансові результати».

Основним документом, який регулює відносини між позичальником та банком, є кредитний договір. Саме в кредитному договорі зазначаються розмір кредиту, проценти, під які він надається позичальникові, основні права й обов'язки сторін та інші умови кредитування.

Кредитним договором відповідно до статті 1054 Цивільного кодексу є правочин, за яким банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. Щодо правовідносин сторін за кредитним договором згідно з частиною другою цієї статті застосовують норми, які регулюють відносини позики (параграф 1 глави 71 Цивільного кодексу), якщо це не суперечить суті кредитного договору.

Кредитний договір згідно зі ст. 1055 Цивільного кодексу має укладатись у письмовій формі, інакше вважатиметься недійсним. У кредитному договорі фіксуються всі основні умови кредитування, а саме мета, сума і строк кредиту, умови і порядок його видачі та погашення, види забезпечення зобов'язань позичальника, відсоткові ставки, порядок плати за кредит, обов'язки, права і відповідальність сторін щодо видачі та погашення кредиту (частина друга ст. 345 Господарського кодексу).

Тема 4

Страховання ризиків виробників сільськогосподарської продукції

Мета: вивчити основні страхові продукти, які можуть використовувати у своїй діяльності сільськогосподарські підприємства. Навчитися укладати відповідні договори страхування.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: страхування, страховий ринок, страхова сума, страхові платежі, страхові виплати, страхове відшкодування, страховий портфель, договір страхування.

б) відповіді на наступні питання:

1. Оцінка основних показників роботи страхового ринку України.
2. Методика укладання та ведення договору комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур
3. Порядок укладання і ведення договору автострахування (КАСКО) та ОСЦВВНТЗ.

2) вміти:

а) проаналізувати основні показники роботи страхового ринку України на прикладі 3-ох провідних страхових компаній.

б) укладати договір комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур, визначати страхову суму та розраховувати страхове відшкодування при отриманні господарством збитку.

в) укладати договір автострахування (КАСКО) та визначати страхове відшкодування в результаті страхового випадку.

г) укладати договір ОСЦВВНТЗ та визначати страхове відшкодування в результаті ДТП.

Завдання 4.1.

Використовуючи дані додатку Д1, скласти таблицю 4.1 та провести порівняльну характеристику 3-х провідних страхових компаній України (<http://forinsurer.com/>) за наступними показниками (таблиця 4.1): страхові премії, страхові виплати, страхові резерви, активи страхової компанії, власний капітал та гарантійний фонд (<http://forinsurer.com/ratings/nonlife/>)

Висновки: _____

Використовуючи дані таблицю 4.1 зобразити страхові портфелі 3-х провідних страхових компаній на кінець звітного періоду.

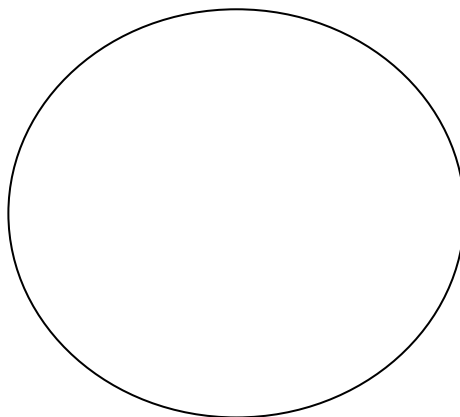

Рис. 4.1. Страховий портфель СК «Оранта» на кінець звітного періоду.

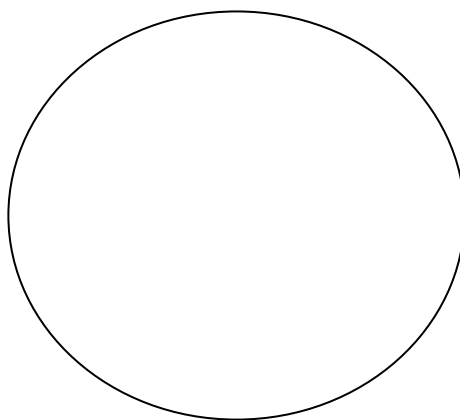

Рис. 4.2. Страховий портфель СК «Провідна» на кінець звітного періоду

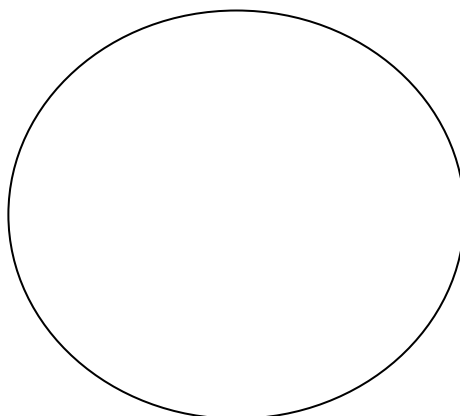

Рис. 4.3. Страховий портфель СГ «ТАС» на кінець звітного періоду

Методичні вказівки для виконання завдання 4.1:

Страховий ринок – це особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист і на якому формуються попит і пропозиція на цю послугу. Основними суб'єктами страхового ринку є: страховики, страхувальники і страхові посередники.

Під час проходження практики студент має ознайомитися з Законом України «Про страхування» http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/497926/Z960085.html.

Таблиця 4.1

**Динаміка основних фінансових показників роботи 3-х провідних страхових компаній на кінець звітного періоду,
тис. грн.**

Показники	СК «Оранта»	Частка СК 1, %	СК «Провід-на»	Частка СК 2, %	СГ «ТАС»	Частка СК 3, %	Всього по Україні
		Структура,%		Структура,%		Структура,%	
Активи страхової компанії, всього							
- основні засоби							
- довгострокові фінансові інвестиції							
- поточні фінансові інвестиції							
- грошові кошти і їх еквіваленти							
- інші кошти							
Власний капітал, всього							
- сплачений уставний капітал							
- частка власного капіталу у валюті балансу		-		-		-	
Страхові платежі, всього							
- особисте страхування (крім страхування життя)							
- майнове страхування)							

Показники	СК «Оранта»	Частка СК 1, %	СК «Провід-на»	Частка СК 2, %	СГ «ТАС»	Частка СК 3, %	Всього по Україні
		Структура,%		Структура,%		Структура,%	
- страхування відповідальності							
- обов'язкове страхування (крім державного)							
Страхові виплати, всього							
- особисте страхування (крім страхування життя)							
- майнове страхування)							
- страхування відповідальності							
- обов'язкове страхування (крім державного)							
Рівень страхових виплат, %		—		—		—	
Страхові резерви							
Гарантійний фонд, всього							
- додатковий капітал							
- резервний капітал							
- нерозподілений прибуток							

Розглянути основні поняття, що застосовуються у страхуванні, існуючі форми і види страхування в Україні, порядок і умови укладання договору страхування.

Сьогодні для оцінки страхових організацій використовують різні рейтинги, оскільки єдиної методики оцінки поки що не розроблено. У світовій практиці для визначення рейтингу страховика найчастіше користуються послугами всесвітньо відомих рейтингових агентств Стандарт енд Пурс і Мудіс Сервіс.

У вітчизняній практиці визначення рейтингу страховиків здійснюється переважно за такими показниками: ♦ *власні кошти*; ♦ *страхові резерви*; ♦ *страхові платежі*; ♦ *рівень виплат*; ♦ *обсяг страхової суми, переданої в перестраховання*; ♦ *рівень платоспроможності*; ♦ *кількість діючих договорів страхування*.

Завдання 4.2.

Припустимо, що ТОВ «Іскра» Приазовського району Запорізької області в осіні базового року застрахувало посіви озимої пшениці, озимого ячменю і озимого ріпаку за договором комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур. На весні звітного року підприємство застрахувало посіви соняшника, ярого ячменю та ярої пшениці. Внаслідок зимового замерзання та весінньої посухи отримало збитки озимої пшениці (врожайність становила 60 % від запланованої) та ярого ячменю (врожайність становила 65 % від запланованої).

Розрахувати страхові платежі за договором страхування, заповнивши таблицю 4.2, та страхове відшкодування, яке отримає господарства в результаті страхового випадку.

Розрахунок страхового відшкодування за пошкодження:

- озимої пшениці _____

- ярого ячменю _____

Методичні вказівки для виконання завдання 4.2:

Студентам необхідно ознайомитися з програмою комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур та індексного страхування врожаю. (Додаток Д 2).

Детально розглянути, що є об'єктом страхування, страховим ризиком, страховим випадком. Вивчити, як розраховується страхова сума та страхове відшкодування.

Страхова сума, коли проводиться комплексне (мультиризикове) страхування майбутнього врожаю с.-г. культур визначається як вартість майбутнього врожаю сільськогосподарської культури шляхом множення середньої врожайності в господарстві за попередні 5 років (для новостворених середня урожайність по району за останні 5 років) на площу посівів сільськогосподарської культури та вартість метричної одиниці врожаю відповідної сільськогосподарської продукції.

Страхова сума по кожній сільськогосподарській культурі, розраховується за формулою:

$$CC = Ц * S * V_{cp}, \quad (4.1)$$

де: Ц – ціна узгодженої з Страхувальником вартості метричної одиниці врожаю застрахованої сільськогосподарської культури (грн.) (додаток Д3).

S – площа сільськогосподарської культури, яка приймається на страхування, га. (визначається студентом самостійно)

V_{cp} – середня врожайність сільськогосподарської культури в господарстві (районі, області) за попередні 5 років (ц/га) (додаток Д4).

Розмір прямого збитку, завданого врожаю сільськогосподарських культур застрахованих по комплексному страхуванню, визначається в цілому по господарству як частина запланованого врожаю, що втрачена в результаті впливу страхових ризиків і встановлена згідно з оцінкою збитку, зафіксованої в актах первинного і вторинного (після граду) огляду пошкоджених посівів, складених Страховиком чи вповноваженим Експертом Страховика, за результатами контрольного збирання або визначення біологічної врожайності.

Розмір страхового відшкодування по комплексному страхуванні врожаю за кожною із застрахованих сільськогосподарських культур (СВ) визначається в розмірі збитку, зменшеного на розмір франшизи, відповідно до формули (4.2):

$$CB = (V_{cp} - V_f) * S * Ц - ФБ, \quad (4.2)$$

де: V_{cp} – середня врожайність застрахованої сільськогосподарської культури, відповідно до Таблиці 4.2, ц/га,

V_f – фактична врожайність застрахованої сільськогосподарської культури, (відповідно до актів огляду пошкоджених посівів і результатів контрольного збирання), ц/га

S. – площа застрахованих посівів сільськогосподарської культури, відповідно до Таблиці 4.2, га,

Ц – ціна відшкодування, яка дорівнює узгодженій з Страхувальником вартості метричної одиниці врожаю, застрахованої сільськогосподарської культури відповідно до Таблиці 4.2, грн./ц

ФБ – франшиза безумовна, встановлена для сільськогосподарської культури, відповідно до Таблиці 4.2, грн.

Таблиця 4.2

Перелік застрахованих сільськогосподарських культур

№ поля	Найменування сільськогосподарських культур	Площа посівів S (га)	Вартість од. врожаю Ц (грн./ ____)	Середня врожайність, В ср/га	Страхова сума с/г культур, СС (грн.)	Страховий тариф (% від страхової суми)	Страховий платіж (грн.)

СТРАХУВАЛЬНИК

 М.П. П.І.Б. (ПІДПИС) / _____ /

СТРАХОВИК

ВАТ "Страхова компанія "ПЗУ Україна"

 М.П. П.І.Б. (ПІДПИС) / _____ /

Завдання 4.3.

Мешканець м. Мелітополь, у звітному році придбав у кредит новий автомобіль ІЖ- 27175, обсяг двигуна 1500 см³, вартість 75900 грн., кредитором виступає ПАТ «Укрсоцбанк». При цьому, транспортний засіб має бути застрахований за такими видами страхування як:

1) КАСКО (ризика: дорожньо-транспортна подія (АК ДТП) та пошкодження та/або знищення ТЗ (АК ІВ); франшиза 0,5%; порядок сплати страхової премії: чотири рівними частинами (поквартально).

2) ОСЦПВВНТЗ

Провести розрахунок страхового платежу за договором страхування АВТОКАСКО (таблиця 4.3) та ОСЦПВВНТЗ (таблиця 4.4).

Таблиця 4.3

Розрахунок страхового платежу за договором страхування АВТОКАСКО

Марка авто	Рік випуску	Ринкова вартість	Базовий тариф	Ксе	Ксп	Кандер	Кб/м	Страховий платіж
ІЖ-27175								

Таблиця 4.4

Розрахунок страхового платежу за договором ОСЦПВВНТЗ

Показники	Величина
Обсяг двигуна ТЗ, см ³	
Зона використання	
Тип договору	
Статус страхувальника	
Бонус-малус	
Базовий страховий платіж, грн.	
Тип коригуючого коефіцієнта залежно від:	
Типу транспортного засобу (К1)	
Місця реєстрації транспортного засобу (К2)	
Сфери використання транспортного засобу (К3)	
Водійського стажу осіб, допущених до керування забезпеченим ТЗ (К4)	
Періоду використання транспортного засобу (К5)	
Наявності або відсутності у страхувальника (протягом попереднього року) доведених у судовому порядку спроб страхового шахрайства або випадків, що були підставою для пред'явлення регресного позову (К6)	
Страховий платіж	

Після проведених розрахунків, використовуючи типову інструкцію (Додаток Д7) необхідно заповнити поліс ОСЦПВВНТЗ.

ПОЛІС № АВ

обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності
власників наземних транспортних засобів
(діє на території України)

1. Страхувальник (назва, адреса, номер телефону)

Код страхувальника

2. Страхувальним випадком є подія, внаслідок якої заподіяна шкода третім особам під час дорожньо-транспортної пригоди, яка сталася за участю забезпеченого транспортного засобу і внаслідок якої настає цивільно-правова відповідальність особи, відповідальність якої застрахована за договором (полісом).

3. Строк дії з годин хвилин день місяць рік 201 до день місяць рік 201 включно Договір (поліс) набирає чинності з початку зазначеного строку його дії

4. Страхова сума (ліміт відповідальності) на одного потерпілого, грн.

за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю

(прописом)

за шкоду, заподіяну майну

(прописом)

5. Розмір франшизи, грн.

6. Страхувальник (П.І.Б. / назва організації)

Адреса

Поштовий індекс

ЄДРПОУ

(для юридичних осіб)

Телефон

Виключно для страхувальника - фізичної особи:

Дата народження

року

ІНП

Документ, що посвідчує особу (для пільговика - документ, що підтверджує його право на зменшення розміру страхового платежу):

назва документа

серія

номер

дата видачі

року

ким виданий документ

7. Забезпечений транспортний засіб (ТЗ)

Тип

Номерний знак

Марка, модель

Рік випуску

VIN (номер кузова, шасі, рами)

Населений пункт

місця реєстрації

8. Особливі умови використання забезпеченого ТЗ

•ТЗ використовується протягом календарних місяців, які не викреслені знаком X (для річних договорів)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

•ТЗ використовується як таксі/маршрутне таксі

(вказати: так або ні)

•ТЗ підлягає обов'язковому технічному контролю (ОТК)

(вказати: так або ні)

Дата наступного ОТК

201

•до керування допущені особи з водійським стажем менше 3-х років

(вказати: так або ні)

та / або водійський стаж страхувальника менше 3 - х років

9. Базовий платіж (Бп) та коефіцієнти (К), що застосовувалися для розрахунку розміру страхового платежу

Бп К1(тип) К2(місце) К3(сфера) К4(стаж) К5(період) К6(шахр-во) К(строк) К(бонус-малус) Зменшення за кількість (%) Зменшення пільговика (%)

10. Страховий платіж

грн.

коп.

(прописом)

сплачений

годин хвилин день місяць рік

201

11. Примітки

12. Дата укладання договору

день місяць рік

13. Підписи сторін:

Страхувальник

Страховик

підпис, м.п.

підпис, м.п.

Агент

Методичні вказівки для виконання завдання 4.3:

Найбільш поширеним видом автострахування є добровільне страхування автомобілів – автокаско.

Договір автокаско укладається з дієздатними громадянами або юридичними особами на користь власника чи будь-якої іншої особи, яка використовує транспортний засіб на законних підставах.

Умови страхування по програмі співробітництва з Укрсоцбанком та ставки базових страхових тарифів по страхуванню наземних транспортних засобів за ризиками АВТОКАСКО наведені у Додатку Д5.

Розміри страхових тарифів встановлюються страховиками самостійно шляхом добутку базового тарифу та відповідних коригуючих коефіцієнтів:

$$\text{Тариф кінцевий} = \text{Тариф базовий (згідно тарифної сітки для відповідного міста)} * K_{се} * K_{сс} * K_{андер} * K_{б/м} \quad (4.3)$$

де $K_{се}$ – коефіцієнт, який враховує строк експлуатації ТЗ при його страхуванні без урахування зносу (Додаток Д5)

$K_{сп}$ – коефіцієнт порядку сплати страхової премії (Додаток Д5)

$K_{андер}$ – андеррайтерський коефіцієнт (Додаток Д5)

$K_{б/м}$ – коефіцієнт бонус-малус (таблиця 4.5)

Таблиця 4.5

Таблиця коефіцієнтів бонус-малус

Клас на початок строку страхування	Коефіцієнт	Клас після закінчення строку страхування з урахуванням наявності страхових випадків з вини страхувальника			
		0 страхових виплат	1 страхова виплата	2 страхові виплати	3 страхові виплати
М	2,45	0	М	М	М
0	2,3	1	М	М	М
1	1,55	2	М	М	М
2	1,4	3	1	М	М
3	1	4	1	М	М
4	0,95	5	2	М	М
5	0,9	6	3	1	М
6	0,85	7	4	1	М
7	0,8	8	4	1	М
8	0,75	9	5	2	М
9	0,7	10	5	2	1
10	0,65	11	6	2	1
11	0,6	12	6	2	1
12	0,55	13	6	2	1
13	0,5	13	7	2	1

Джерело: Закон України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів" від 1 липня 2004 р. № 1961-IV.

При укладанні договорів АВТОКАСКО ТА ОСЦПВВНТЗ більше ніж на півроку і для заохочення безаварійної експлуатації транспорту страхові компанії мають право застосовувати коефіцієнти страхових тарифів залежно від наявності чи відсутності страхових випадків (табл. 4.5) з вини осіб, відповідальність яких застрахована (це система "бонус-малус", або надбавок-знижок).

Залежно від частоти страхових випадків, які виникли з вини особи, відповідальність якої є застрахована, страхувальнику присвоюється відповідний клас. Якщо страхувальник уперше укладає договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, то йому присвоюється клас 3. Найнижчим класом вважається клас М, і при укладенні зі страхувальником договору на новий строк застосовується підвищуючий коефіцієнт страхового тарифу. Понижуючий коефіцієнт з присвоєнням більш високого класу застосовується при відсутності страхових випадків.

Відповідно до цього страховий платіж (Р) буде розраховуватися за наступною формулою:

$$P = \text{Тариф кінцевий} * S, \quad (4.4)$$

де: S – страхова сума, яка встановлюється згідно документів купівлі-продажу ТЗ (дорівнює ринковій вартості ТЗ), але не більше 500 000,00 грн.

Наступною умовою укладання договору застави транспортних засобів є обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників автомобілів.

Згідно Закону України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів" від 1 липня 2004 р. № 1961-IV (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1961-15>) існує три типи внутрішніх договорів ОСЦПВВНТЗ (рис. 4.4)

Рис. 4.4. Типи внутрішніх договорів ОСЦПВВНТЗ

Однак, згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дорожньо-транспортних пригод та виплати страхового відшкодування» від 17.02.2011 р. № 3045-VI, який вступив в дію з 19.09.2011 р., договори II та III оформлювати не можна, тому що страховий поліс – єдина форма внутрішнього договору страхування, яка посвідчує укладення такого договору.

Згідно з чинним законодавством, суб'єктами ОСЦПВ власників транспортних

засобів є:

– страхувальники – юридичні особи та дієздатні громадяни, що уклали із страховиками договори ОСЦПВ за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю, майну третіх осіб під час експлуатації наземного транспортного засобу;

– страховики – страхові організації, що мають право на здійснення ОСЦПВВНТЗ відповідно до вимог, встановлених законодавством.

– потерпілі – юридичні та фізичні особи, життю, здоров'ю та/або майну яких заподіяна шкода внаслідок ДТП з використанням транспортного засобу;

– особи, відповідальність яких застрахована, – страхувальник та інші особи, які експлуатують забезпечений транспортний засіб на законних підставах.

Страховим випадком є подія, внаслідок якої заподіяна шкода третім особам під час дорожньо-транспортної пригоди, яка сталася за участю забезпеченого транспортного засобу і внаслідок якої настає цивільно-правова відповідальність особи, відповідальність якої застрахована за договором.

Розміри індивідуальних страхових платежів (внесків, премій) встановлюються страховиками самостійно шляхом добутку базового платежу (180 грн.) та відповідних коригуючих коефіцієнтів. (додаток Д6):

$$СП = 180,00 \text{ грн.} * K1 * K2 * K3 * K4 * K5 * K6 * K7 \quad (4.5)$$

Де: K1 – коефіцієнт залежності від типу транспортного засобу;

K2 – коефіцієнт залежності від місця реєстрації транспортного засобу;

K3 – коефіцієнт залежності від сфери використання транспортного засобу;

K4 – коефіцієнт залежності від водійського стажу осіб, допущених до керування забезпеченим транспортним засобом;

K5 – коефіцієнт залежності від періоду використання транспортного засобу;

K6 – коефіцієнт залежності від наявності або відсутності у страхувальника (протягом попереднього року) доведених у судовому порядку спроб страхового шахрайства або випадків, що були підставою для пред'явлення регресного позову.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Мета: розглянути сутність та фіскальну роль податку на додану вартість (ПДВ), податку з доходів фізичних осіб (ПДФО) та фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП). Вивчити порядок нарахування та розрахунків з бюджетом по ПДВ, ПДФО, ФСП.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: Сутність податку на додану вартість. Платники і ставки податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Методика включення податку в ціну товарів, робіт і послуг. Порядок обчислення податку на добавлену вартість. Строки сплати податку на добавлену вартість. Декларації з податку на додану вартість, їх зміст, порядок складання і подання у податкову адміністрацію. Строки подання декларацій. Особливості обчислення та сплати податку платниками різних галузей по різних видах операцій та угод. Сутність ФСП, механізм адміністрування. Порядок декларування доходів громадянами – фізичними особами.

б) відповіді на наступні питання:

1. Сутність та механізм включення в ціну податку на додану вартість
2. Перелік платників ПДВ та порядок їх реєстрації, перелік оподатковуваних та неоподатковуваних оборотів, ставки податку.
3. Механізм адміністрування ПДВ. Особливості застосування спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського і лісового господарства та рибальства.
4. Відповідальність платників. Розв'язання задачі та заповнення декларації з ПДВ.
5. Порядок декларування доходів громадянами – фізичними особами. Заповнення податкової звітності зі сплати ПДФО.
6. Сутність ФСП, механізм адміністрування. Порядок заповнення декларації.

2) вміти: розраховувати суму податкових платежів зі сплати ПДВ, ПДФО, фіксованого сільськогосподарського податку, який підприємство повинно сплатити в бюджет, заповнювати декларації.

Завдання 1.

Визначити належну до сплати суму ПДВ та терміни її сплати за лютий при таких умовах:

27.12 оприбутковано матеріали на суму 36000 грн. від ТОВ "Альфа" (ПІН 1314151617) (в т.ч. ПДВ). Податкова накладна від 05.12.2013 р. (оплата відбулась 17.01.2014);

15.12 оприбутковано напівфабрикати на суму 42000 грн. від ТОВ "Бета" (ПІН 2221232541)Податкова накладна від 07.12.2013 р, (в т.ч. ПДВ), (70% сум ПДВ підтверджено податковою накладною);

27.12 на розрахунковий рахунок надійшло авансованих платежів за продукцію від ТОВ "Рефма" (ПІН 353841142484) на суму 75000 грн. (в т.ч. ПДВ);

19.12 передано у комунальну власність майно дитячого садочка загальною вартістю 90000 грн.;

14.12 було реалізовано на експорт продукції власного виробництва на суму 150000 грн.;

підприємством були надані послуги з перевезення громадян в межах міста пасажирським транспортом на суму 250000 грн. (тарифи на перевезення затверджені органами місцевого самоврядування).

Розв'язання:

1. Розраховуємо суму ПДВ в вартості матеріалів:

Розраховуємо вартість матеріалів без ПДВ:

2. Розраховуємо вартість напівфабрикатів, ПДВ щодо яких підтверджено податковою накладною:

Розраховуємо вартість напівфабрикатів, ПДВ щодо яких не підтверджено податковою накладною:

Розраховуємо суму ПДВ в вартості оприбуткованих напівфабрикатів:

Розраховуємо вартість напівфабрикатів, ПДВ щодо яких підтверджено податковою накладною, без ПДВ:

Розрахуємо загальну суму податкового кредиту:

3. Розраховуємо суму ПДВ в авансових платежах:

Розраховуємо вартість продукції, за яку були внесені авансові платежі, без ПДВ:

4. Передача майна у комунальну власність (90000 грн.) не є об'єктом оподаткування, (ст. 197.1.16).

5. Реалізація на експорт (150000 грн.) оподатковується за нульовою ставкою.

6. Послуги з пасажирських перевезень (250000 грн.) звільняються від оподаткування ПДВ. (ст. 197.1.8).

7. Розраховуємо суму ПДВ, яку необхідно сплатити до бюджету:
-

Методичні рекомендації :

Податок на додану вартість (ПДВ) - податок, що стягується з підприємств, на суму приросту вартості на даному підприємстві, обчислювану у вигляді різниці між виторгом від реалізації товарів і послуг і сумою на сировину, матеріали, напівфабрикати, отримані від інших виробників.

ПДВ - це непрямий податок, який стягується до бюджету у вигляді надбавки до ціни товару, який сплачується споживачами.

ПДВ - найбільш значний за обсягом з усіх податків, які нараховуються в Державний бюджет. Так, він становить 46% від загальних доходів держбюджету за 2013 рік - це найбільше за обсягом джерело доходів держави.

Незважаючи на те, що відповідно до законодавства ПДВ додається до ціни продавця (постачальника), для споживача він є складовою загальних витрат на придбання товарів (робіт, послуг), тобто з позицій споживача він виступає як ціноутворюючий фактор, який збільшує ціну придбання на кожному з етапів просування товару від виробника до кінцевого споживача.

1. Платником ПДВ є:

- 1) будь-яка особа, що провадить господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку;
- 2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;
- 3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню;
- 4) деякі інші особи згідно ПК.

У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 300 000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа **зобов'язана зареєструватися** як платник податку в органі державної податкової служби за своїм місцезнаходженням (місцем проживання).

У разі обов'язкової реєстрації особи як платника податку **реєстраційна заява** подається до органу державної податкової служби не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій.

У разі відсутності підстав для відмови у реєстрації особи як платника податку орган державної податкової служби зобов'язаний видати заявнику або відправити поштою (з повідомленням про вручення) **свідоцтво про реєстрацію такої особи як платника податку** не пізніше наступного робочого дня після бажаного (запланованого) дня реєстрації платника податку, зазначеного у його заяві, або протягом 10 робочих днів від дати надходження реєстраційної заяви.

3. Об'єктом оподаткування є операції платників податку з:

- а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувача.

чу/орендарю;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) ввезення товарів (супутніх послуг) на митну територію України в митному режимі імпорту або реімпорту;

г) вивезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі експорту або реекспорту;

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче звичайних цін, з урахуванням загальнодержавних податків та зборів.

Не є об'єктом оподаткування операції з:

- випуску (емісії), розміщення у будь-які форми управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів

- передачі майна у схов (відповідальне зберігання), а також у лізинг (оренду), крім передачі у фінансовий лізинг, повернення майна із схову його власнику;

- виплат у грошовій формі заробітної плати (інших прирівняних до неї виплат), а також пенсій, стипендій, субсидій, дотацій за рахунок бюджетів або Пенсійного фонду України чи інших фондів загальнообов'язкового соціального страхування (крім тих, що надаються у майновій формі);

- реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення та перетворення) юридичних осіб.

- інші згідно ПК.

Звільняються від оподаткування операції з:

- постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят;

- постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно - технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках;

- постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг;

- постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі), тарифи на які регулюються в установленому законом порядку;

- надання благодійної допомоги;

- безоплатної передачі в державну власність чи комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст або у їх спільну власність об'єктів усіх форм власності за рішенням відповідного органу;

- постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок, крім видань еротичного характеру, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва;

- постачання лікарських засобів, а також виробів медичного призначення;

- операції з постачання будівельно-монтажних робіт з будівництва доступного житла та житла, що будується за державні кошти;

- інші згідно ПК.

4. Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких роз-

мірах:

- а) 17 відсотків - буде діяти після 1 січня 2014 р.
- б) 0 відсотків.

За нульовою ставкою оподатковуються операції з:

- експорту товарів (супутніх послуг), якщо їх експорт підтверджений митною декларацією;
- постачання товарів (в деяких випадках) для заправки або забезпечення морських, повітряних суден, космічних кораблів, військового транспорту;
- постачання товарів/послуг підприємствами роздрібною торгівлі, які розташовані на території України в зонах митного контролю (магазинах безмитної торгівлі);
- постачання таких послуг:
 - а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом;
 - б) послуги, що передбачають роботи з рухомим майном, попередньо ввезеним на митну територію України для виконання таких робіт та вивезеним за межі митної території України платником, що виконував такі роботи, або отримувачем-нерезидентом;
 - в) послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

5. Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного податкового періоду та сумою податкового кредиту такого звітного податкового періоду.

Податкове зобов'язання - загальна сума податку, нарахована платником податку в звітному податковому періоді.

Податковий кредит - сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду.

Схематично сплата ПДВ до бюджету виглядає таким чином:

ПДВ до бюджету = ПДВ від покупців - ПДВ від постачальників

При позитивному значенні така сума підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету у строки, встановлені законом для відповідного податкового періоду.

При від'ємному значенні така сума враховується у зменшення суми податкового боргу з цього податку, що виник за попередні податкові періоди (у тому числі розстроченого або відстроченого відповідно до закону), а при його відсутності — зараховується до складу податкового кредиту наступного податкового періоду.

Якщо у наступному податковому періоді така сума має від'ємне значення, то:

а) бюджетному відшкодуванню підлягає частина такого від'ємного значення, яка дорівнює сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів (послуг) у попередніх податкових періодах постачальникам таких товарів (послуг);

б) залишок від'ємного значення після бюджетного відшкодування включається до складу податкового кредиту наступного податкового періоду.

Податкова накладна є звітним податковим документом і одночасно розрахунковим документом. Містить розрахунок суми ПДВ в межах конкретної поставки.

Податкова накладна складається у момент виникнення податкових зобов'язань

продавця у двох примірниках. Оригінал податкової накладної надається покупцю, копія залишається у продавця товарів (робіт, послуг).

Податкова накладна видається платником податку, який поставляє товари (послуги), на вимогу їх отримувача, та є підставою для нарахування податкового кредиту.

Платники податку зобов'язані вести окремий облік операцій з поставки та придбання товарів (послуг), які підлягають оподаткуванню цим податком, а також які не є об'єктами оподаткування та звільнених від оподаткування.

Зведені результати такого обліку відображаються у податкових деклараціях.

Платник податку веде **реєстр отриманих та виданих податкових накладних** у документальному або електронному вигляді за його вибором, у якому зазначаються порядковий номер податкової накладної, дата її виписки (отримання), загальна сума та сума нарахованого податку, а також реєстраційний номер платника податку продавця, який надав податкову накладну такому платнику податку.

Датою виникнення податкових зобов'язань з поставки товарів (робіт, послуг) вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

або дата зарахування коштів від покупця (замовника) на банківський рахунок платника податку як оплата товарів (робіт, послуг), що підлягають поставці, а в разі поставки товарів (робіт, послуг) за готівкові грошові кошти - дата їх оприбуткування в касі платника податку, а при відсутності такої — дата інкасації готівкових коштів у банківській установі, що обслуговує платника податку;

або дата відвантаження товарів, а для робіт (послуг) — дата оформлення документа, що засвідчує факт виконання робіт (послуг) платником податку.

Податковий кредит - сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Право на віднесення сум податку до податкового кредиту виникає у разі **здійснення операцій** з:

а) придбання або виготовлення товарів (у тому числі в разі їх ввезення на митну територію України) та послуг;

б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів, у тому числі при їх ввезенні на митну територію України;

в) деяких інших згідно ПК.

Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг;

дата отримання платником податку товарів/послуг, що підтверджено податковою накладною.

Якщо платник податку придбає (виготовляє) товари/послуги та необоротні активи, які призначаються для їх використання в операціях, що не є об'єктом оподаткування або звільняються від оподаткування, то суми податку, сплачені (нараховані) у зв'язку з таким придбанням (виготовленням), не відносяться до податкового кредиту зазначеного платника.

Не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахова-

ного) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені податковими накладними або оформлені з порушенням вимог чи не підтверджені митними деклараціями (іншими подібними документами).

У разі якщо платник податку не включив у відповідному звітному періоді до податкового кредиту суму податку на додану вартість на підставі отриманих податкових накладних, таке право зберігається за ним протягом 365 календарних днів з дати виписки податкової накладної.

Податковим періодом є один календарний місяць, а у випадках, особливо визначених Податковим Кодексом, - календарний квартал.

б. Згідно із **спеціальним режимом** оподаткування сума податку на додану вартість, нарахована сільськогосподарським підприємством на вартість поставлених ним сільськогосподарських товарів/послуг, **не підлягає сплаті до бюджету** та повністю залишається в розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства для відшкодування суми податку, сплаченої (нарахованої) постачальнику на вартість виробничих факторів, за рахунок яких сформовано податковий кредит, а за наявності залишку такої суми податку — для інших виробничих цілей.

Зазначені суми податку на додану вартість акумулюються сільськогосподарськими підприємствами **на спеціальних рахунках**, відкритих в установах банків у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Якщо сума податку на додану вартість, сплачена (нарахована) сільськогосподарським підприємством постачальнику на вартість виробничих факторів, перевищує суму податку, нараховану за операціями з постачання сільськогосподарських товарів/послуг, то різниця між такими сумами **не підлягає бюджетному відшкодуванню**.

Сільськогосподарським вважається підприємство, основною діяльністю якого є постачання вироблених (наданих) ним сільськогосподарських товарів (послуг) на власних або орендованих виробничих потужностях, а також на давальницьких умовах, в якій питома вага вартості сільськогосподарських товарів/послуг становить **не менш як 75 відсотків** вартості всіх товарів/послуг, поставлених протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів сукупно.

Завдання 2. Заповнення декларації з ПДВ.

Методичні вказівки:

В рядку 01 шифр 011 проставляємо позначку х- звітна, в рядку 02 вказуємо звітний період - 2013 рік, місяць 12.

У рядку 04 записуємо назву платника ТОВ «Золотий колос» в рядку 041 записуємо код ЄДРПОУ.

В рядку 05 проставляємо індивідуальний податковий номер платника 6665559900 та номер свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ 2030605022

В рядку 06 проставляємо реквізити платника, та куда надається декларація.

Після цього аналогічним чином заповнюємо реквізити додатку 5 до декларації. Перейдемо до заповнення додатку 5.

В розділі I. Податкові зобов'язані в колонці 4 проставляємо обсяг постачання

без ПДВ операцій, що оподатковуються за ставкою 20%, тобто 62500 грн., в колонці 5 проставляємо суму ПДВ 12500 грн.

У рядку 2 інші операції, що оподатковуються за 0% ставкою в колонці 4, проставляємо обсяг експортних операцій 150 600 грн.

У рядку 5 в колонці 4 проставляємо операції, які звільнені від оподаткування: 250 000 грн. перевезення пасажирів в межах міста, району, та 90 000 грн., передача у комунальну власність майно дитячого садочка. Усього за звітний період (рядок 5 декларації) проставляємо 490000 грн.

В колонці другій проставляємо індивідуальні податкові номери платників податків.

Після цього переходимо до заповнення II розділу додатку 5. Податковий кредит.

При заповненні розділу операцій, які дають право на формування податкового кредиту в другій колонці записуємо ППТ постачальника 1314151617, період складання податкових накладних 12.2013 (тобто 12 місяць, 2013 рік), в колонці 4 проставляємо обсяг постачання без ПДВ 30 000 грн., в 5 колонці суму ПДВ – 6000 грн. за матеріали. Аналогічним чином проставляємо по операціям, що оподатковуються обсяг напівфабрикатів, які підтверджені податковою накладною.

У колонці 4 обсяг напівфабрикатів без ПДВ 24500 грн., в колонці 5, сума ПДВ 4900 грн.

Усього за звітний період в колонці 4 проставляємо 54500 грн., в колонці 5 – 10900 грн.

В розділі операції з придбання з ПДВ, які не дають права на податковий кредит в колонці 2 проставляємо ППН платника 2221232541, в 3 колонці податковий період (12.2013 р.), в 4 колонці проставляємо обсяг постачання напівфабрикатів не підтверджених податковою накладною 12600 грн.

В кінці розділу проставляємо в колонці 4 загальний обсяг поставки без ПДВ 12600 грн.

Дата подання 15.01. 2014 року, підписи посадових осіб.

Після заповнення додатка 5, переходимо до заповнення декларації.

В рядок 1 колонку А із додатка 5 вносимо загальний обсяг оподатковуваних операцій 62500 грн., та в колонку Б суму ПДВ 12500 грн.

В рядок 2.1. заносимо обсяг операцій, які оподатковуються за ставкою 0%, тобто експорт товарів 150 000 грн.

В рядок 3 в колонку А записуємо 90 000 грн., обсяг операцій що не є об'єктом оподаткування, передача майна дитячого садочка у комунальну власність.

У рядку 6 колонка А проставляємо загальний обсяг постачання 552500 грн., у рядку 6.1 обсяг постачання що є об'єктом оподаткування 62500 грн.

Після цього переходимо до заповнення розділу 2 декларації «Податковий кредит».

З додатка 5 до декларації переносимо в рядок 10.1. з колонки 4 загальний обсяг придбання операцій, які формують податковий кредит 54500 грн., з колонки 5 суму ПДВ 10900 грн.

В рядок 10.2 колонку А, переносимо з додатка 5 колонка 4 обсяг постачання товарів без ПДВ 12600 грн.

В рядок 11.1 проставляємо обсяг операцій, які підлягають оподаткуванню переносимо 12600 грн.

В рядок 14.1, 14.2 в колонку А записуємо суму оборота з ПДВ та без ПДВ, відповідно 54500 грн., та 12600 грн.

В рядку 17 в колонку Б записуємо загальний обсяг дозволеного податкового кредиту 10900 грн.

В рядку 18 проставляємо позитивне значення різниці між податковим зобов'язанням та податковим кредитом 1600,00 грн.

В рядок 25 проставляємо загальну суму, яка підлягає перерахуванню до бюджету 1600,00 грн., в т.ч. рядок 25.1, та сума, що спрямовується до державного бюджету.

В кінці декларації проставляється дата надання декларації, підписи посадових осіб з розшифровкою реєстраційних номерів облікових карток платників, посадових осіб, відповідальних за складання декларації.

Четвертий розділ декларації заповнюється посадовими особами контролюючого органу.

Завдання 3. Розрахувати податкові зобов'язання зі сплати ПДФО.

1. Громадянин не має права на податкову знижку. Протягом року він отримав наступні доходи: заробітна плата за рік складає 35000 грн. До цієї суми входить утриманий єдиний соціальний внесок та ПДФО.

ПДФО, утриманий податковим агентом (роботодавцем) складає:

2. Був отриманий дохід від надання квартири в оренду в розмірі 12000 грн. При цьому громадянин згідно з пунктом 170.1.5. ПКУ самостійно утримував і сплачував ПДФО за результатами кожного кварталу на протязі року.

Відповідно ПДФО буде дорівнювати:

3. Громадянин продав своєму сусіду старий але дуже дорогий телевізор (антикваріат) за 5000 грн., ПДФО сплачуємо за ставкою 15%, тобто:

4. Громадянин отримав у спадщину від резидента родича не першого ступеню спорідненості 7,0 тис. \$ США. Курс долара на момент отримання спадщини становив 8,001 грн. за 1 дол. США. Сума доходу отриманої спадщини складає:

Сума ПДФО згідно з п.п. 174.2.2.174.2 ст. 174 оподатковується за ставкою визначеною п. 167.2. ст. 167 ПКУ. Буде дорівнювати:

5. Загальна сума ПЗ з ПДФО становить:

Методичні рекомендації:

Згідно пункту 179.1 Податкового кодексу фізичні особи — платники податку на доходи фізичних осіб зобов'язані щорічно доповідати державі про свої заробітки

шляхом подання річної податкової декларації про майновий стан та доходи. Форма декларації та порядок її заповнення затверджені Наказом Магістерства фінансів №1395 від 07.11.2011.

Одразу слід звернути увагу, що форма декларації та порядок її заповнення змінювалися Наказом №84 від 03.02.2012 року. В ній скоротилася кількість розділів та додатків, а також для окремих категорій громадян, зокрема державних службовців, був виділений спеціальний додаток 7.

Хто зобов'язаний подавати річну декларацію про майновий стан та доходи?

Конкретного переліку, хто повинен раз на рік звітувати до податкової служби, у Податковому кодексі не визначено. Натомість визначено перелік осіб, обов'язок щодо подання декларації яких вважається виконаним, у разі відповідності певним критеріям. Отже, зобов'язані подавати всі, окрім громадян, які отримували дохід (пункт 179.2 ПКУ):

1. Виключно від податкових агента (наприклад офіційна заробітна плата);
Згідно пункту 168.2.2 Податкового кодексу не є податковими агентами нерезиденти або фізичні особи, які не мають статусу підприємця або самозайнятої особи.
2. Від операцій продажу (обміну) майна, дарування, при нотаріальному посвідченні договорів за якими вже був сплачений ПДФО;
3. У вигляді об'єктів спадщини, які оподатковуються за нульовою ставкою податку.
4. Також є особливі категорії громадян до яких відносяться неповнолітні недієздатні особи, які перебувають під арештом, є затриманими чи засудженими до позбавлення волі перебувають у полоні або ув'язненні на території інших держав станом на кінець граничного строку подання декларації, перебувають у розшуку, служать в армії.

З пункту 1 наведеного переліку є винятки. В тому разі, якщо громадянин протягом року отримував дохід від двох або більше податкових агентів і при цьому загальна сума доходу за будь-який календарний місяць перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року, він зобов'язаний подати річну декларацію та додатково сплатити ПДФО. Такий обов'язок передбачений ставкою податку на доходи фізичних осіб в розмірі 17%, яка застосовується до доходу, сума якого перевищує 10 мінімальних заробітних плат. У 2011 році це 9410 грн., у 2012- 10730 грн., у 2013 р. – 11470 грн.

Наприклад. Громадянин у 2013 році працював на двох роботах. На одній роботі він отримував заробітну плату в розмірі 6000 грн., на іншій — 7000 грн. Загальний розмір місячного доходу складає 13000 грн. Кожний роботодавець утримував із заробітної плати громадянина ПДФО в розмірі 15%. Але, оскільки загальний розмір місячного доходу перевищує 11470 грн. (станом на 2013 рік), фізична особа зобов'язана подати річну декларацію та доплатити ПДФО в розмірі 2% (17%-15%) з суми (13000 – 11470) – 3,6 (ЄСВ) = 1474,92 грн. за кожен місяць

Також, річну декларацію подає громадянин, який бажає використати право на податкову знижку та повернути надмірно сплачений ПДФО за результатами року.

Порядок подання та заповнення річної декларації

Декларація подається до податкової служби за місцем обліку фізичної особи. В більшості випадків, це податкова служба, в якій фізичній особі видавали ідентифі-

каційний код. Декларацію можна подати в один з таких способів на вибір платника податків:

- особисто або уповноваженою особою;
- поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- по електронній пошті (у разі наявності електронного цифрового підпису).

Згідно пункту 179.9 Податкового кодексу бланки декларації повинні безоплатно надаватися у податковій службі на запит платника податків. Згідно розділу II Наказу №1395 додатки заповнюються лише у разі наявності показників, тобто подавати пусті додатки не треба. Якщо якийсь рядок не заповнюється через відсутність інформації, то в ньому слід поставити прочерк. Показники у всіх Розділах та додатках (окрім додатка 7) проставляються в гривнях з копійками.

Строки подання декларації та строки сплати ПДФО

Строк подання декларації — до 1 травня року, цю настає за звітним (пункт 49.18.4 ПКУ);

Строк сплати ПДФО - до 1 серпня року, наступного за звітним (пункт 179.7 ПКУ).

Які додатки до декларації заповнювати

Звичайні фізичні особи, які не є підприємцями заповнюють всі розділи основної декларації, окрім Розділів III та IV, які заповнюються тільки підприємцями на загальній системі оподаткування та самозайнятими особами. Якою у поточній декларації не виправляються самостійно виявлені помилки за попередні періоди, то Розділ VI не заповнюється. Також, такі особи не заповнюють додаток 7 до декларації.

Додаток 7 до річної декларації про майновий стан та доходи заповнюють та подають держслужбовці. При цьому такі особи, заповнюють та подають лише додаток 7 без заповнення основної декларації та інших додатків.

Податкова знижка або податковий кредит

До 2011 року податкова знижка мала більш звичну назву - податковий кредит з ПДФО. Згідно пункту 164.1 Податкового кодексу фізичні особи, при виконанні певних умов, мають право зменшити свій загальний оподатковуваний дохід на суму податкової знижки. Таким чином можна зменшити суму податку на доходи фізичних осіб, що підлягає сплаті за результатами року, або повернути надмірно сплачену суму податку.

Якщо в результаті застосування податкової знижки, громадянин має право на повернення ПДФО за результатами року, то відповідно до пункту 179.8 ПКУ ця сума зараховується на його банківський рахунок або надсилається поштовим переказом протягом 60 календарних днів після подання декларації.

Також слід звернути увагу на те, що скористатися правом на податкову знижку можна протягом всього року, наступного за податковим роком, за який громадянин отримав таке право. Тобто термін подання декларації не обмежується терміном до 1 травня. Зазначена інформація викладена у Єдиній базі податкових знань на офіційному сайті ДПСУ.

Ведення книги обліку доходів та витрат

Згідно пункту 176.1 Податкового кодексу фізичні особи, які зобов'язані пода-

вати річну декларацію або мають право й подавати у зв'язку з використанням права на податкову знижку, зобов'язані вести *книгу обліку доходів і витрат*. Форма цієї книги та порядок її заповнення затверджені Наказом ДПАУ №1022 від 24.12.2010 року.

За неведення цієї книги, статтею 164-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення навіть передбачена відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від 51 до 136 грн. та від 85 до 136 грн. за повторне протягом року порушення. Така позиція викладена у Єдиній базі податкових знань на офіційному сайті ДПСУ. З власного досвіду: нещодавно подавав декларацію до податкової служби, цю книгу у мене ніхто не спитав. Так само було і з моїми знайомими.

Згідно пункту 176.1 ПКУ, громадяни зобов'язані зберігати протягом 1095 дню, документи, в тому числі на підставі яких визначаються витрати при розрахунку інвестиційного прибутку та формується податкова знижка.

Згідно пункту 166.2.2 ПКУ, оригінали документів, які підтверджують право на нарахування податкової знижки не надсилаються податковій службі, але зберігаються протягом 1095 днів.

При поданні декларації податкова служба попросить громадянина надати копії документів, які підтверджують доходи або право на податкову знижку, їх слід надати, оскільки відповідно до пункту 176.1 ПКУ на вимогу органу ДПС громадяни зобов'язані пред'являти документи і відомості пов'язані з виникненням доходу або права на отримання податкової знижки, обчисленням і сплатою податку, та підтверджувати необхідними документами достовірність відомостей, зазначених у податковій декларації. Якщо не надати документи безпосередньо під час подання декларації, податкова служба може звернутися до громадянина з письмовим запитом, і тоді доведеться знову навідуватися до податкової інспекції.

Завдання 4. Заповнити декларацію зі сплати ПДФО

Методичні рекомендації:

Структура декларації.

1. Декларація складається з восьми розділів, що подаються на двох двосторонніх аркушах формату А4, та семи додатків до декларації, які подаються на однієї та двосторонніх аркушах формату А4 та містять розрахунки окремих видів доходів (витрат).

2. Додатки до декларації є складовою частиною декларації і без декларації не дійсні. Додатки до декларації заповнюються та подаються виключно за наявності доходів (витрат), розрахунок яких міститься у цих додатках.

3. Показники у розділах II - VIII декларації та додатках до неї проставляються у гривнях з копійками. Заповнення олівцем не дозволяється.

У декларації та додатках до неї не повинно бути підчисток, помарок, виправлень, дописок і закреслень.

Порядок заповнення декларації

1. У розділі I декларації "Загальні відомості":

1) у рядку 1 вказується позначкою (x) тип декларації (звітна, звітна нова, уточнююча);

2) у рядку 2 вказується арабськими цифрами звітний податковий період 2013 рік, а у разі виправлення самостійно виявлених помилок у раніше поданій декларації вказується також звітний податковий період, що уточнюється.

3) у рядку 3 вказуються прізвище, ім'я, по батькові платника податку Семеренко Микола Петрович.

4) у рядку 4 вказується реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (2356418945).

5) у рядку 5 вказується податкова адреса платника податку (Запорізька область, місто Мелітополь вул. Держинського буд. 232 кв.30) а також, за бажанням платника податку, контактні телефони (робочий, домашній, мобільний) та адреса електронної поштової скриньки;

б) у рядку 6 вказується найменування контролюючого органу, до якого подається декларація (Головне управління доходів та зборів в м. Мелітополі);

7) у рядку 7 вказується позначкою (x) резидентський статус платника податку (резидент, нерезидент) відповідно до підпункту "в" підпункту 14.1.213 пункту 14.1 статті 14 розділу I Кодексу;

8) у рядку 8 вказується позначкою (x), ким заповнена декларація (самостійно платником податку або уповноваженою на це особою). У разі якщо декларація заповнюється і подається уповноваженою на це особою, разом з декларацією заповнюється і подається додаток 1 до декларації;

9) у рядку 9 вказуються реквізити банківського рахунку для перерахування коштів у разі повернення надміру утриманих (сплачених) сум податку, у тому числі при застосуванні права на податкову знижку (номер рахунку, найменування установи банку, код баніту, МФО банку).

2. У розділі II декларації "Доходи, які включаються до загального річного оподаткованого доходу":

1) у колонці 3 вказується загальна сума нарахованого (виплаченого) доходу на користь платника податку протягом звітного податкового періоду з урахуванням податків і внесків, які відповідно до закону утримуються з таких доходів при їх виплаті, проставляємо 108007,00 грн.,

2) у колонці 4 вказується сума податку на доходи фізичних осіб, обов'язок щодо нарахування, утримання та сплати (перерахування) до бюджету якого згідно з нормами розділу IV Кодексу покладається на податкового агента, у нашому випадку це ПДФО з заробітної плати в сумі 5061,00 грн.;

3) у колонці 5 вказується сума податку на доходи фізичних осіб, обов'язок щодо сплати (перерахування) до бюджету покладається на платника податку.

Платник податку зобов'язаний подати декларацію та самостійно сплатити податок на доходи фізичних осіб, якщо протягом календарного року він отримав доходи:

а) які згідно з нормами розділу IV Кодексу не підлягають оподаткуванню під час їх нарахування чи виплати, але не є звільненими від оподаткування;

б) від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи;

в) які нараховувалися (виплачувалися, надавалися) платнику податку у

формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами двома або більше податковими агентами, і при цьому загальна річна сума таких оподатковуваних доходів перевищує сто двадцять розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, проставляємо 5360,95 грн.;

4) у рядку 01 вказується загальна сума доходів, які включаються до загального річного оподатковуваного доходу, що розраховується як сума значень рядків 01.01 - 01.07 декларації 108007,00 грн.;

5) у рядку 01.01 вказується сума доходів у вигляді заробітної плати, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту) 35000 грн.

б) у рядку 01.03 вказується сума доходів від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування), житловий найм (піднайм), у нас в оренду згідно умови завдання здана квартира . У разі отримання таких доходів разом з декларацією заповнюється та подається додаток 2 до декларації.

У колонці 3 рядка 01.03 декларації відображається суму отриманого доходу 12000,00 колонки 6 додатка 2 до декларації.

У колонці 5 рядка 01.03 декларації відображаються значення рядків 8 або 9 колонки 7 додатка 2 до декларації відповідно це буде 1810,60 грн.;

8) у рядку 01.04 вказується сума інвестиційного прибутку від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та інше проставляємо прочерки із-за відсутності таких операцій.

9) у рядку 01.05 вказується сума доходів у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна у межах, що оподатковується згідно з розділом IV Кодексу, розмір якого визначається згідно із статтею 174 розділу IV Кодексу. У разі отримання таких доходів разом з декларацією заповнюється та подається додаток 2 до декларації.

У колонці 3 рядка 01.05 декларації відображається суму грн. значень рядка 6 колонки 8 і рядка 6 колонки 9 додатка 2 до декларації.

У колонках 4 і 5 рядка 01.05 декларації відображаються значення рядків 8 і 9 колонки 10 додатка 2 до декларації відповідно.

10) у рядку 01.07 вказуються інші доходи у колонці 3 відображаєм суму 5000,00 грн. дохід від продажу телевізора , в колонці 5 суму податку 750,00 грн.

3. У розділі III декларації "Доходи, отримані фізичною особою - підприємцем від провадження господарської діяльності": проставляємо прочерки;

4. У розділі IV Декларації "Доходи, отримані фізичною особою, яка провадить Незалежну професійну діяльність": також проставляємо прочерки із- за відсутності доходів;

5. У розділі V декларації "Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб":

1) у рядку 08 вказується сума загального річного оподатковуваного доходу, що дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, іноземних доходів, отриманих протягом такого звітного податкового року, доходів, отриманих фізичною особою. Значення рядка 08 декларації дорівнює сумі значень рядка 01 колонки

3, рядка 02 та рядка 04 декларації, проставляємо 108007,00 грн.

2) у рядку 09 вказується загальна сума податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб, яка розраховується як сума значень рядка 01 колонки рядка 03.01 та рядка 07 декларації, тобто сума буде 5360,95 грн.

3) у рядку 10 вказується сума самостійно сплаченого до бюджету податку на доходи, отримані платником податку протягом звітного податкового року, станом на дату подання декларації тобто 1810,60 грн. від здачі квартири в аренду.

У рядку 10 декларації вказується також сума сплаченого податку за договором купівлі-продажу (ціни) об'єкта нерухомості, нотаріальної дії щодо посвідчення якого не вчинено. Згідно з пунктом 172.6 статті 172 розділу IV Кодексу платник податку має право на повернення такої суми податку на підставі декларації, поданої в установленому порядку, та підтвердних документів про фактичну сплату податку.

4) у рядку 11 вказується сума податку, на яку платник податку має право зменшити суму річного податкового зобов'язання у зв'язку з використанням права на податкову знижку згідно із статтею 166 розділу IV Кодексу. У разі використання права на податкову знижку разом з декларацією заповнюється та подається додаток 6 до декларації.

Значення рядка 11 декларації дорівнює значенню рядка 12 додатка 6 до декларації;

5) у рядку 12 вказується сума податків, сплачених за кордоном, на яку платник податку має право зменшити суму річного податкового зобов'язання згідно з підпунктом 170.11.2 пункту 170.11 статті 170 розділу IV Кодексу.

У разі якщо згідно з нормами міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, платник податку може зменшити суму річного податкового зобов'язання на суму податків, сплачених за кордоном, він визначає суму такого зменшення за зазначеними підставами у декларації.

6) у рядку 13.01 вказується сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає сплаті до бюджету у нас ця сума складає 3550,35 грн.

6. У розділі VI декларації "Розрахунок податкових зобов'язань у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок": проставляємо прочерки.

7. У розділі VII декларації "Відомості про нерухоме майно":

1) зазначаються відомості про нерухоме майно, що перебуває у власності платника податку станом на кінець звітного податкового року як на території України, так і за її межами у нашому прикладі це житловий будинок та квартира, кожний об'єкт нерухомого майна відображається платником податку у відповідному рядку окремо із зазначенням його, місцезнаходження (країна, адреса), загальної і житлової площі (квадратних метрів).

8. У розділі VIII декларації "Відомості про рухоме майно":

1) зазначаються відомості про рухоме майно, що перебуває у власності платника податку станом на кінець звітного податкового року у нашому прикладі це автомобіль Skoda Octavia кожний транспортний засіб відображається платником податку у відповідному рядку окремо із зазначенням марки, моделі; об'єму двигуна, потужності двигуна, довжини корпусу судна, максимальної злітної маси повітряного судна, року випуску.

9. У кінці декларації проставляється дата подання декларації.

У разі заповнення та подання додатків до декларації позначкою (х) вказуються відповідні номери поданих додатків.

У разі подання доповнення до декларації за довільною формою у випадках, визначених пунктом 46.4 статті 46 розділу II Кодексу, позначкою (х) вказується про факт такого подання та цифрами кількість аркушів такого доповнення.

Порядок заповнення додатку 2 до декларації

У додатку 2 до декларації:

1) у колонці 3 вказуються найменування і характеристика об'єктів продажу, обміну та/або оренди (суборенди) та/або спадщини (дарування). Кожний об'єкт відображається у відповідному рядку згідно з наведеним переліком (рядки 1 - 5);

Для об'єкта нерухомого майна вказуються його найменування (у нас це квартира), місцезнаходження та загальна площа.

Для об'єкта рухомого майна вказуються його найменування (наприклад, легковий (вантажний, спеціальний) автомобіль, автобус, мотоцикл, моторолер, трактор або інший транспортний засіб тощо) та характеристика (наприклад, марка, модель, об'єм двигуна, потужність двигуна тощо).

До об'єктів комерційної власності належать: цінні папери (крім депозитного, (ощадного), іпотечного сертифіката), корпоративне право, власність на об'єкт бізнесу як такий, тобто власність на цілісний майновий комплекс, інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї, майнові та немайнові права;

2) у колонці 6 вказується сума доходу від надання нерухомості в оренду, тобто це 12000,00 грн.;

3) у колонці 7 вказується сума податку на доходи фізичних осіб, сплаченого (утриманого) з таких доходів податковим агентом або платником податку самостійно, проставляємо 1810,60 грн.

У рядку 5 колонці 3 вказуємо грошові кошти які отримав платник у спадщину, в колонці 8 проставляємо 56007,00 грн. 10 суму податку 2800,35 грн.

Завдання 5. Розглянути на умовних прикладах обрахування фіксованого сільськогосподарського податку.

Приклад 1. Сільгосп підприємство для ведення товарного сільгоспвиробництва в межах території одного органу місцевого самоврядування (за місцем своєї реєстрації) має у власності сільськогосподарські угіддя: рілля площею 484,8500 га (нормативна грошова оцінка 1га —1650,00 грн.), багаторічні насадження площею 79,8000 га (нормативна грошова оцінка 1га —13 927,00 грн.). Обрахувати загальну суму податку на рік за ці сільськогосподарські угіддя.

Для обрахування ФСП потрібно площу угідь помножити на нормативну грошову оцінку відповідної категорії угідь та ставку податку.

Сума ФСП за рілля буде складати:

за багаторічні насадження відповідно:

Загальна сума ФСП буде складати: _____ грн.

Приклад 2.15 травня 2013 р. платником податку самостійно виявлено помилку, що полягає у заниженні податкового зобов'язання.

Тобто сільгосппідприємство для ведення товарного сільгоспвиробництва в межах території одного органу місцевого самоврядування (за місцем своєї реєстрації) має ще одну земельну ділянку під сіножатями площею 434,5000 га (нормативна грошова оцінка 1га — 1842,00 грн.) на правах оренди за договором із органом місцевого самоврядування з 1 січня 2013 р., яку не задекларувало у звітній декларації.

Сума ФСП за невраховану земельну ділянку буде складати: _____ грн.

З урахуванням цього заповнимо декларації з ФСП.

Методичні рекомендації:

Згідно зі ст. 301 Податкового кодексу платниками фіксованого сільськогосподарського податку, можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%. Об'єктом оподаткування податком для сільськогосподарських товаровиробників є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому в користування, у тому числі на умовах оренди. Basis оподаткування податком для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), проведена станом на 01.07.95 р., для земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ) нормативна грошова оцінка 1 га ріллі в Автономній Республіці Крим або області, проведена станом на 01.07.95 р. Розмір ставок ФСП з 1 га сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду для сільськогосподарських товаровиробників залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування): для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди) — 0,15; для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,09; для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) — 0,09; для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,03; для земель водного фонду — 0,45; для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, — 1,0.

Під спеціалізацією на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті слід розуміти перевищення частки доходу, отриманого від реалізації такої продукції та продукції її переробки двох третин доходу (66%) від реалізації усієї власновиробленої сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки.

Перелік гірських зон та поліських територій визначається Кабінетом Міністрів України.

Зокрема, сільськогосподарські товаровиробники самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і до 1 лютого поточного року подають до відповідного органу державної податкової служби за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, затвердженою наказом № 1016.

Тобто оскільки сплата ФСП пов'язана зі специфікою сільськогосподарського виробництва, яка залежить, зокрема, від природно-кліматичних умов вирощування сільгосппродукції, то з огляду на це для платників такого податку законодавчо передбачено подання розрахунку, який визначає суму ФСП один раз на рік до 1 лютого поточного року. Сплата податку проводиться щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця, у розмірі третини суми податку, визначеної на кожний квартал від річної суми податку, у таких розмірах: у I кварталі — 10%; у II кварталі — 10; у III кварталі — 50; у IV кварталі — 30%.

Платники податку, утворені протягом року шляхом злиття, приєднання або перетворення у звітному податковому періоді, у тому числі за набуті ними площі нових земельних ділянок, вперше сплачують податок протягом 30 календарних днів місяця, що настає за місяцем їх утворення. Платники податку, що припиняються шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу у податковому (звітному) періоді, зобов'язані подати у період до їх фактичного припинення органам державної податкової служби за своїм місцезнаходженням та місцем розташування земельних ділянок уточнену податкову декларацію з податку.

Якщо протягом податкового (звітного) періоду у платника податку змінилася площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у зв'язку з набуттям (втратою) на неї права власності або користування, такий платник зобов'язаний:

уточнити суму податкових зобов'язань з податку на період починаючи з дати набуття (втрати) такого права до останнього дня податкового (звітного) року; подати протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним періодом, органам ДПС за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки декларацію з уточненою інформацією про площу земельної ділянки, а також відомості про наявність земельних ділянок та їх нормативну грошову оцінку.

Платники податку перераховують в установлений строк загальну суму коштів на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки.

Складання декларації із ФСП здійснюється у порядку, зазначеному нижче.

Декларація заповнюється друкованим способом, чорнильними або кульковими ручками синього або чорного кольору. У декларації не повинно бути підчисток,

виправлень, дописок і закреслень, заповнюються всі показники.

При поданні декларації (загальної, нової загальної, уточнюючої загальної, звітної, нової звітної, уточнюючої звітної) у титульній її частині ставиться позначка «X» у відповідній клітинці «Тип декларації», а також номер (послідовно наростаючим підсумком від кількості поданих у поточному році відповідних декларацій за рядком «І.І.Т. Порядковий номер за рік»).

Позначка «X» у відповідному рядку «Тип декларації» ставиться з урахуванням таких особливостей:

- якщо у платника ФСП у власності та/або користуванні, у тому числі на умовах оренди, є земельні ділянки, розташовані в межах території декількох органів місцевого самоврядування, то позначка «X» ставиться у рядку «Тип декларації» — «Звітна» окремо в кожній декларації, що подається до органу ДПС за місцем розташування таких земельних ділянок. Така сама позначка ставиться в окремій декларації у рядку «Тип декларації» — «Загальна», що подається платником до органу ДПС за своїм місцезнаходженням;

- якщо у платника ФСП у власності та/або користуванні, у тому числі на умовах оренди, є земельні ділянки, розташовані в межах території одного органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням платника податку, то позначка «X» ставиться у рядку «Тип декларації» — «Звітна», а декларація подається платником до органу ДПС за місцем розташування таких земельних ділянок, що одночасно є звітною та загальною декларацією;

- у разі зміни площі земельних ділянок протягом базового звітного податкового періоду у зв'язку з набуттям або переходом права власності та/або користування, у тому числі на умовах оренди, в межах території декількох органів місцевого самоврядування (нові земельні ділянки) позначка «X» ставиться у рядку «Тип декларації» — «Нова звітна» окремо в кожній декларації, що подається до органу ДПС за місцем розташування таких земельних ділянок. Така сама позначка ставиться в окремій декларації у рядку «Тип декларації» — «Нова загальна»;

— при уточненні суми ФСП позначка «X» ставиться у рядку «Тип декларації» - «Уточнююча звітна» та окремо «Уточнююча загальна» з урахуванням раніше зазначених позначок у звітній або загальній декларації.

Уточнюючі декларації за податкові періоди минулих років у зв'язку із збільшенням або зменшенням податкових зобов'язань за наслідками уточнень за податкові періоди минулих років складаються окремо за кожен рік з урахуванням строків давності та їх застосування, визначених згідно із законодавством.

До відповідних рядків колонки 2 заносяться дані щодо земель сільськогосподарського призначення (сільськогосподарські угіддя (рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження) та землі водного фонду), у тому числі для сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, тобто у 1 прикладі записуємо рілля.

До відповідних рядків колонки 3 записуються площі земельних ділянок у гектарах з чотирма десятковими знаками після коми згідно з правовстановлюючими документами у нас це 484,85га; колонки 4 — розмір нормативної грошової оцінки одиниці площі земельної ділянки, встановленої на відповідній території простав-

ляємо 1650,00грн.; колонки 5 - ставки ФСП з 1 га сільськогосподарських угідь (рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження), встановлені у відсотках до їх нормативної грошової оцінки та/або для земель водного фонду, у відсотках до нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по областях та АР Крим, передбачені ст. 304 Податкового кодексу, проставляємо 0,15%.

У відповідних рядках колонки 6 записується результат добутку значень відповідних рядків за колонками 3,4,5, поділений на 100, тобто 1200,00грн. Значення за рядком 3 дорівнює сумі значень відповідних рядків за колонками 7 — 18 але з урахуванням щоквартальної та місячної розбивки.

У рядку 4 зазначаються показники раніше поданої відповідної декларації, що уточнюється.

У рядку 5 записуються різниці позитивних значень за рядками 3 та 4 у разі складання декларації, яка містить уточнення податкових зобов'язань минулих податкових періодів, за якими настав строк сплати, та/або майбутніх податкових періодів, за якими не настав строк сплати.

До рядка 6 заноситься значення показників за відповідними колонками 7 — 18 рядка 5, за якими настав строк сплати.

У рядку 7 відображаються різниці позитивних значень за рядками 4 та 3 у разі складання декларації, яка містить уточнення податкових зобов'язань минулих податкових періодів, за якими настав строк сплати, та/або майбутніх податкових періодів, за якими не настав строк сплати.

У рядку 8 записується значення показників за відповідними колонками 7 — 18 рядка 7, за якими настав строк сплати.

У рядку 9 — значення, яке становить 3 або 5% від показника за рядком 6 колонок 7 — 18 уточнюючої декларації, що містить виправлені показники.

У рядку 10 зазначається сума пені.

У рядку 11 записується кількість аркушів пояснення (розкриття) окремих результатів фінансово-господарської діяльності, проставляємо прочерки а у рядку 12 — кількість аркушів доповнень до податкової декларації проставляємо 2.

У рядках 13,14 та 15 заповнюються суми значень за даними розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва (питомої ваги доходу від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки в загальній сумі валового доходу підприємства за попередній звітний (податковий) рік (за 2012 рік)), затвердженого наказом Мінагрополітики України.

Рядки 13,14 та 15 заповнюються один раз при поданні загальної та/або звітної декларації станом до 1 лютого. У нашому прикладі сума доходу продукції власного виробництва дорівнює: 6778,0 тис. грн. загальний дохід 7093,6 тис. грн., питома вага: 95,6%.

Декларація підписується керівником платника податку, головним бухгалтером і скріплюється печаткою підприємства.

До органів ДПС подається оригінал податкової декларації.

За добровільним рішенням платника ФСП декларацію може бути подано до органу ДПС в електронній формі.

У спеціальному полі для службових позначок посадова особа органу ДПС проставляє відмітку про внесення даних до електронної бази податкової звітності.

Посадова особа органу ДПС, яка здійснює камеральну перевірку, у спеціальному розділі декларації ставить дату перевірки, прізвище та підпис. У разі виявлення порушень за результатами камеральної перевірки складається акт камеральної перевірки, при цьому зазначаються його номер та дата складання.

Обов'язковим при складанні декларації є надання додатку у формі відомостей про наявність земельних ділянок.

Правові підстави подання уточнюючих податкових декларацій (розрахунків) визначено ст. 50 Податкового кодексу. Зокрема, відповідно до п. 50.1 цієї статті у разі якщо в майбутніх податкових періодах (з урахуванням строків давності, визначених ст. 102 цього Кодексу) платник податків самостійно виявляє помилки, що містяться у раніше поданій ним податковій декларації, він зобов'язаний надіслати уточнюючу декларацію до такої податкової декларації за формою, чинною на час подання уточнюючої декларації

За такою ж схемою заповнюємо декларацію за другим умовним прикладом але враховуємо додаткову земельну ділянку, яка не була включена в розрахунок.

У рядку 3у колонці 6 проставляємо уточнену суму податку 3400,00грн., у рядку 5 за січень, лютий, березень проставляємо розмір заниженого податкового зобов'язання 40,00 грн. В 9 рядку обраховуємо суму штрафу, який ми самостійно обраховуємо собі: $120\text{грн.} \cdot 3\% = 3,60\text{грн.}$, 3% тому що звітний період ще не закінчився.

Обов'язковим є необхідність надання додатку встановленого зразку про наявність земельних угідь, як у першому прикладі.

3. Стосовно орендних відносин щодо земель сільськогосподарського призначення слід зазначити таке. З огляду на вимоги чинного законодавства в умовах дії Податкового кодексу та законів, які визначають статус сільськогосподарських виробників, платниками податку можуть бути лише сільгоспідприємства — юридичні особи. Тобто платниками податку є юридичні особи, які займаються виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а також розведенням, вирощуванням і виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах).

Для переходу на сплату фіксованого сільськогосподарського податку необхідно:

- бути юридичною особою;
- мати у наявності об'єкт оподаткування;
- дотримуватися 75-відсоткового критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік.

У разі якщо платник фіксованого сільськогосподарського податку (орендодавець) надає сільськогосподарські угіддя та/або землі водного фонду в оренду іншому платникові фіксованого сільськогосподарського податку (орендарю), орендована площа земельних ділянок не може включатись до декларації з податку орендаря, а враховується у декларації орендодавця (п. 306.6 ст. 306 Податкового кодексу).

Відповідно до п. 306.7 цієї статті Кодексу якщо платник фіксованого сільськогосподарського податку (орендар) орендує сільськогосподарські угіддя та/або землі водного фонду в особи (орендодавця), яка не є платником фіксованого сільськогосподарського податку, орендована площа земельних ділянок включається до декларації з податку орендаря.

Для отримання реєстрації як платника податку особа має подати відповідному податковому органу документи за переліком, установленим за процедурою.

До цієї звітності, зокрема, входять і відомості (довідка) про наявність земельних ділянок.

У разі використання сільськогосподарськими підприємствами земельних ділянок, правовстановлюючі документи яких проходять процедуру оформлення і ще не зареєстровані в базі даних структурних підрозділів Центру державного земельного кадастру, для розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку необхідно брати облікові дані про їх площі, надані відділами Держкомзему у районах. Після їх реєстрації — користуватись даними структурних підрозділів Центру державного земельного кадастру.

Довідка про набуття або підтвердження статусу платника податку видається протягом 10 робочих днів з дати подання сільськогосподарським товаровиробником податкової декларації або заяви органом державної податкової служби за місцезнаходженням такого платника (місцем перебування на податковому обліку).

4. У разі коли у податковому (звітному) році частка сільськогосподарського товаровиробництва становить менш як 75%, сільськогосподарський товаровиробник сплачує податки у наступному податковому (звітному) році на загальних підставах.

Платники податку згідно із законодавством несуть відповідальність за правильність обчислення, своєчасність подання податкових декларацій та сплати сум податку (статті 50,54,120,123,126,129 Податкового кодексу).

Порядок внесення змін до податкової звітності визначено ст. 50 цього Кодексу.

У разі коли в майбутніх податкових періодах (з урахуванням строків давності, визначених ст. 102 Кодексу) платник податків самостійно виявляє помилки, що містяться у раніше поданій ним податковій декларації (крім митної декларації або обмежень, визначених цією статтею), він зобов'язаний надіслати уточнюючий розрахунок до такої податкової декларації за формою, що діє на час подання уточнюючого розрахунку.

Якщо платник податків, який до початку його перевірки контролюючим органом самостійно виявляє факт заниження податкового зобов'язання минулих податкових періодів, зобов'язаний надіслати уточнюючий розрахунок і сплатити суму такої недоплати та штраф у розмірі 3% від такої суми до подання такого уточнюючого розрахунку (пп. 50.1 ст. 50 Податкового кодексу). Водночас платник податків відповідно до пп. 50.2 цієї статті не має права подавати уточнюючий розрахунок до податкової декларації, поданої за період, який на дату подання уточнюючого розрахунку перевіряється відповідним контролюючим органом.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексійчук В.М. Кредитне обслуговування АПК: досвід та напрямки розвитку / В.М. Алексійчук. – К. : ІАЕ, 1998. – 92с.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене /В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О.Я. Базилінська. – Центр учбової літератури. - 2009. – 328 с.
4. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств. Підручник / О.М. Бандурка, Н.П. Коробов та ін. - К.: Либідь, 1998. – 312 с.
5. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / И. А. Бланк– К.: Ника-Центр, Эльга. – 2002. – 528 с.
6. Воробьев Ю.Н. Финансовый менеджмент : Учеб. пос. / Ю. Н. Воробьев– Симферополь: Таврия. - 2007. – 632 с.
7. Дем'яненко М.Я. Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика / М.Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. - 2005. - №7. - С. 9 - 19.
8. Дем'яненко М.Я. Методичні рекомендації з кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників / М.Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. – 2006. - №12, - С. 4-29.
9. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Долинський В.П. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / В.П. Долинський– К.: Вища школа, 1999. – 199 с.
11. Ефимова О.В. Финансовый анализ. 2-е изд., перераб. и доп. / О. В. Ефимова–М. : Бухгалтерский учет, 1998. – 320 с.
12. Закон України«Про збір та облік єдиного соціального внеску» від 8.07.10 р. № 2464-VI // Дебет-Кредит. – 2010. – № 33-34.
13. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
14. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000р. № 1533-III[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
15. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997р.№ 334/94-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
16. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26.06.1997р. № 400/97-ВР[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
17. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995р. № 108/95-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
18. Закон України «Про банки і банківську діяльність»від 07.12.2000 р. № 2121-III[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
19. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 р. № 2654-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>

20. Закон України «Про національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>
21. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 01.07.2004 р. № 1961-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
23. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
24. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 22.11.1996р. №543/96-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
25. Закон України «Про облік векселів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2374 – III [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
26. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник /К. В. Измайлова– 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
27. Інструкція Національного Банку України «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті» від 04.02.1998 р. № 36 із змінами, внесеними згідно з Постановою Нацбанку № 527 ([z0819-98](#)) від 18.12.1998 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
28. Інтернет - журнал «Про страхування» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/stat/>
29. Інтернет-журнал «Insurance Top» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://insurancetop.com/top>
30. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджена Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств //Галицькі контракти - 1997. - № 40
31. Ковалев В. В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия /В. В. Ковалев - М. ПБОЮЛ Гриженко Е. М., 2000. – 424 с.
32. Ковальчук М.І. Економічний аналіз в сільському господарстві : навч. посіб. /М.І. Ковальчук– К. : КНЕУ, 2002. – 282 с.
33. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навч. посіб. / М.Р. Ковбасюк – К.: Скарби, 2001. – 336 с.
34. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. /М.Я. Коробов – 3-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, КОО, 2002. – 294 с.
35. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид. : Підручник / Г.О. Крамаренко – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
36. Кузьменко Л. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л.В.Кузьменко, В.В. Кузьмін, В. М. Шаповалова – Херсон: Олді-плюс, 2009. – 256 с.
37. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку [Текст] : монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
38. Лагутін В.Д. Кредитування. Теорія і практика : навч. посіб. / В.Д. Лагутін – К.: Знання, 2000. – 215 с.

39. Лист № 14-22-6/2725 — лист Держкомзему України від 20.03.2009 р. № 14-22-6/2725 «Щодо визначення площ земельних ділянок для розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку».
40. Мороз А.М. Банківські операції: Підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна; за ред.. А. М. Мороза. - К.: КНЕУ, 2000. - 384 с.
41. Наказ Державної податкової адміністрації України «Про затвердження форми Податкової накладної та Порядку її заповнення» від 21.12.2010 р. № 969[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
42. Наказ Державної податкової адміністрації України «Про затвердження форми декларації з податку на прибуток підприємства та Порядку її складання» від 29.03.2003 р. № 143[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
43. Наказ № 1016 — наказ ДПА України від 24.12.2010 р. № 1016 «Про затвердження форми Податкової декларації з фіксованого сільськогосподарського податку».
44. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів): навч. посіб. / І.О. Петровська, Д. Клиновий. - К.: ЦУП, 2002. - 300 с.
45. Податковий Кодекс // Урядовий кур'єр. - 03.08.2010 р. № 141.
46. Поддєрьогін А. М.Фінанси підприємств : Підручник /А. М.Поддєрьогін – 4-ге видання, перероб. та допов. – К.: КНЕУ. – 2002 р. – 348 с.
47. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК: Учебник / Г.В. Савицкая .- 2-е изд., испр.- Мн.: Новое знание, 2002.- 687 с.
48. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / В.К. Савчук – К.: Урожай, 1995. – 328 с.
49. Страхування: Підручник / Кер. авт. кол. і наук, ред. С. С. Осадець. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
50. Страхування: практикум навч. посібник / за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 607 с.
51. Страхування : Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
52. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч.посіб./ О.О. Терещенко – К.: КНЕУ, 2003.
53. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч.посіб./ О.О. Терещенко – К.: КНЕУ, 2000.
54. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філімоненков -Житомир, 2000.
55. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Г. І. Філіна – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.
56. Фінанси : навч. посіб. / В. С. Загорський. – К.: Знання, 2006. – 248 с.
57. Фінансово-економічний аналіз: Підручник / П. Ю.Буряк, М. В.Римар, М. Т. Бець та ін. Під заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара – К.:Професіонал, 2004. – 528 с.
58. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. –К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.
59. Хмеленко О. В. Кредитування та контроль : навч. посіб./ О.В. Хмеленко, В.Я.Вовк. – Х. : ІНЖЕК 2004. – 240 с.
60. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435 – IV

61. Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agribusiness.kiev.ua/uk/analytics/1266314123/>

62. Як застрахувати виробництво сільськогосподарських культур. Практичний посібник з агрострахування // Авторський колектив за ред. Н. Герасименко– Проект Міжнародної фінансової корпорації «Розвиток агрострахування в Україні». – К., 2008. – 99 с.